Benediktas Jankauskas

G I E S M Ė A I S Č I A M S

Eiliuota istorijos santrauka

Kaunas, 2020

Benediktas Jankauskas

Giesmė aisčiams

Viršelių dizainas Andriaus Morkeliūno
Korektorė Sigita Jankauskienė

© Benediktas Jankauskas
© Andrius Morkeliūnas
ISBN 978-609-475-470-8
Kaunas, 2020

Tam, kuris yra vertas turėti tėvynę, istorija visados įdomi.

Teodoras Narbutas

TURINYS

Paaiškinimai	5	Palemonaičiai	52
Pradžia	8	Palemonaičiai ir Dausprungaičiai	56
Ledyno nugintieji	8	Užslaptintasis amžius	58
Pirmieji sugrįžėliai	12	Kaimynų agresija	60
Vėlesnieji sugrįžėliai	12	Krikštas – grobikų priedanga	62
Trakai, dakai	14	Ringaudas ir Ringaudaičiai	66
Skitai-kimbrai	16	Trumpoji dvivaldystė	70
Persai prieš skitus; alanai	18	Mindaugas	74
Sarmatija Europinė	20	Nuo Trenioto iki Traidenio	80
Aisčiai ir jų verslai	22	Giminių lemtys	82
Skandinavų užvaldyti	26	Liutauras ir Vytenis	84
Aukso amžius	30	Gediminas – Vytenio sūnus	88
Aisčių klajonės	32	Margiris	94
Tarp agresorių	34	Kęstutis su Algirdu	96
Didi Aisčių tauta	36	Jogaila	98
Vaidevutis ir Brūtenis	40	Vytautas Didysis	100
Slavams – Rusios vardas	42	Užbaigimas	108
Gardarikė (Gardino imperija)	46	Literatūra	111
Skandinavų puldinėjami	48	Santrauka: lietuvių, anglų ir rusų	121

Paaiškinimai:

Siekiu populiarinti aisčių: žemaičių, lietuvių ir kt., senovės istoriją. Jos santrauką teikiu eiliuotai tik dėl to, kad skaityti būtų patraukliau.

Nesu diplomuotas istorikas, todėl prisilaikau šaltinių. Istorijos žinias perteikiu žemaitiškos dainos forma. Užrašau du tos dainos posmelius mano prigimta žemaičių kalbos plungiškių-kretingiškių tarme[60] ir bendrine lietuvių kalba.

Ožoulielis – švėnts medielis, /3k./	***Ąžuolėlis – švents medelis, /3k./***
Ons žemaitiou kap bruolielis.	***Jis žemaičiui kaip brolelis.***
Ožoulielis – švėnts medielis	***Ąžuolėlis – švents medelis***
Ons žemaitiou kap bruolielis.	***Jis žemaičiui kaip brolelis.***
Ožoulelė mūsa brongė /3k./	***Ąžuolėliai mūsų brangūs /3k./***
Kelkėt šakas ī padongė!	***Kelkit šakas į padangę!***
Ožoulelė mūsa brongė	***Ąžuolėliai mūsų brangūs***
Kelkėt šakas ī padongė!	***Kelkit šakas į padangę!***

Dainos melodiją (žiūr. 6 p.), pagal padainavimą iš atminties, užrašė mano anūkas Aidas Jankauskas. Ketureilius dainuoti be pirmosios eilutės kartojimo.

Senovės istoriją dėstau pagal pateiktosios dainos eilėdarą, o, taupydamas vietą, užrašau tik dvi paskutiniąsias dainos posmelio eilutes. Iš jų nesunku atkurti visą dainos posmelį.

Smulkūs skaičiukai prie teksto atitinka gale pridedamo literatūros sąrašo numerius. ***Dėmesį akcentuoju į Lietuvos istorikų nepelnytai užmarštin gramzdinamą Žemaitijos istoriją.***

Diskusijoms teikiu penkias genealogines schemas (13, 23, 27, 33 ir 40 pav.); jas būtina tikslinti, todėl jos skatins naujas paieškas.

Tai antroji papildyta ir patikslinta, 2016 metais skelbtos knygelės „Dainuojamoji senovės istorija“ (ISBN 978-609-408-900-8)[31], laida.

Man galite rašyti el. p.: benasjank@gmail.com

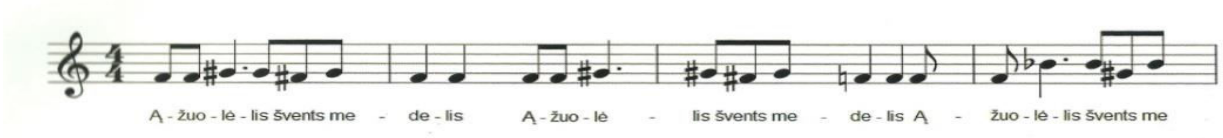

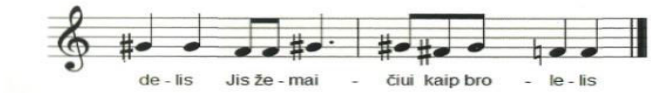

Ąžuolėliai mūsų brangūs, (3x)
kelkit šakas į padanges!

Meška – senoji mūsų miškų gyventoja – Žemaitijos simbolis

1 pav. Aisčių dievai: Poklius, Perkūnas ir Atrimpas (Patrimpas) Dangeručio-Utenio[52] ir prūsų[50] vėliavose su mįslingais užrašais senovine aisčių kalba[52]

Tekstas	Paaiškinimai ir nuorodos
Pradžia	**1 pav.** Aisčių dievai
Ąžuolėlis – švents medelis,	Pirmieji 3 posmeliai – iš žemaičių dainos
Jis žemačiui kaip brolelis.	Dainuojant atkurti pilną šešiaeilį!
Ąžuolėliai mūsų brangūs	
Kelkit šakas į padangę.	
Kelkit ir žemaičių kraštą,	
Kad stiprybės neprarastų.	
Mes stiprybės pasisemsim,	Perėjimas prie istorijos
Jei istoriją gvildensim.	
Ledyno nugintieji	
Nuo ledyno pasitraukė[11]	Prieš ≈35-25 t. m. **2 pav**.
Protėviai į pietus traukė.[40,45,70]	
Gandrų kelią pasirinkę	
Žeme ir vandeniu jie slinkę.	
Afrikoj ilgai žiemojo,	Kol ledynas atsitraukė
Kai atšilo – grįžt sumojo.[45]	Prieš ≈18-13 t. m.

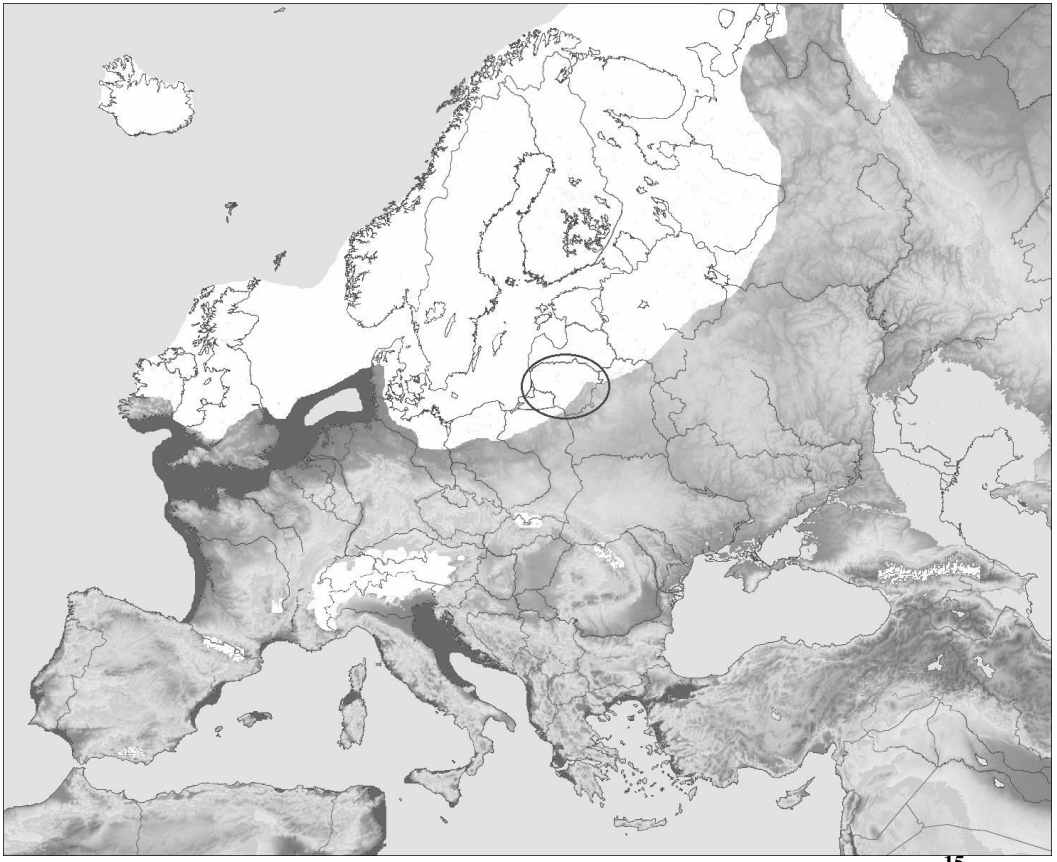

2 pav. Europos ir Lietuvos apledėjimo riba prieš 18 tūkst. m.[15]

3 pav.

Grįždami jie paklajojo,
Egipte ilgam sustojo.[2,40,45,78]

Pėdsakus gilius paliko;
Kalbos ženklus ten užtiko.[45]

Persija juos suvyliojo[19, 21]
Ir ten ilgokai apsistojo.

Tie, kurie į rytus suko, –
Gentį indų ten aptiko.[67]

Kas gimtinę jautriai juto,
Šiaurės pusėn tiesiai suko.[52,66]

Jie pro Siriją, Kaukazą
Vėl Europoj atsirado.[45,66]

Palei ežerą[10] Euksino
Dar šiauriau nusidangino.

Paisteryj* apsistoję[65,70,72]
Jautės rojuj pabuvoję.

Lietuvių protėviai

Prūsų ir žemaičių protėviai

Gėlavandenis ežeras buvo dabartinės Juodosios jūros vietoje[10]

*Prie Dunuojaus
~7000 m. pr. m. e.

3a pav. Liepsna – aisčių šventosios ugnies simbolis *(Autoriaus nuotrauka)*

I

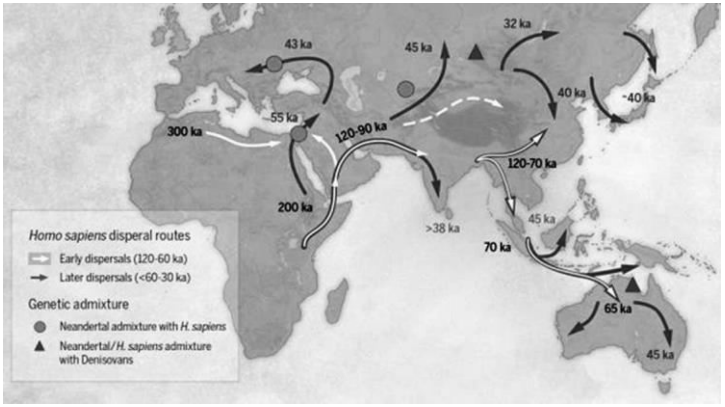

II

3 pav. Protėvių grįžimo keliai: a) anot[4*]↓, b) anot[40]

Pirmieji sugrįžėliai

Širdies šauksmą katrie jautę,
Dar šiauriau atšilus traukę.[66,80]

Taip toli dalis keliavę,
Finų* kraštą net prigavę.[72,80]

Hiperborėjais juos vadino[21,80],–
Graikų dievus jie vaišino.[19,72]

Kai orai staiga atšalę,[11,53,72]
Vėl atgal keliauti gavę.

Kiek piečiau kai atsitraukę,
Prūsų* vardo susilaukę.[66]

Greta lyvių kurie likę,
Kurų* vardą pasilikę.[52]

Šaltinyje[4] rašoma apie pirmykščių žmonių migraciją iš Afrikos

4000 m. pr.m.e[33]; 3000 m. pr.m.e.[66]
*šiuolaikinė sąvoka

4 ir **6a pav.**

Santorino (Teros) ugnikalnio išsiveržimo pasėkmė ~1620 m. pr.m.e.

*Borusų; 1800 m. pr.m.e.

lyviai ten atvykę 3000 m. pr.m.e.
*Kuršių; 1449 m. pr. m.e.

Vėlesnieji sugrįžėliai

Tie kas grįžo dar vėliau,
Pasisklaidė pietėliau.

į pietus nuo pirmųjų sugrįžėlių.

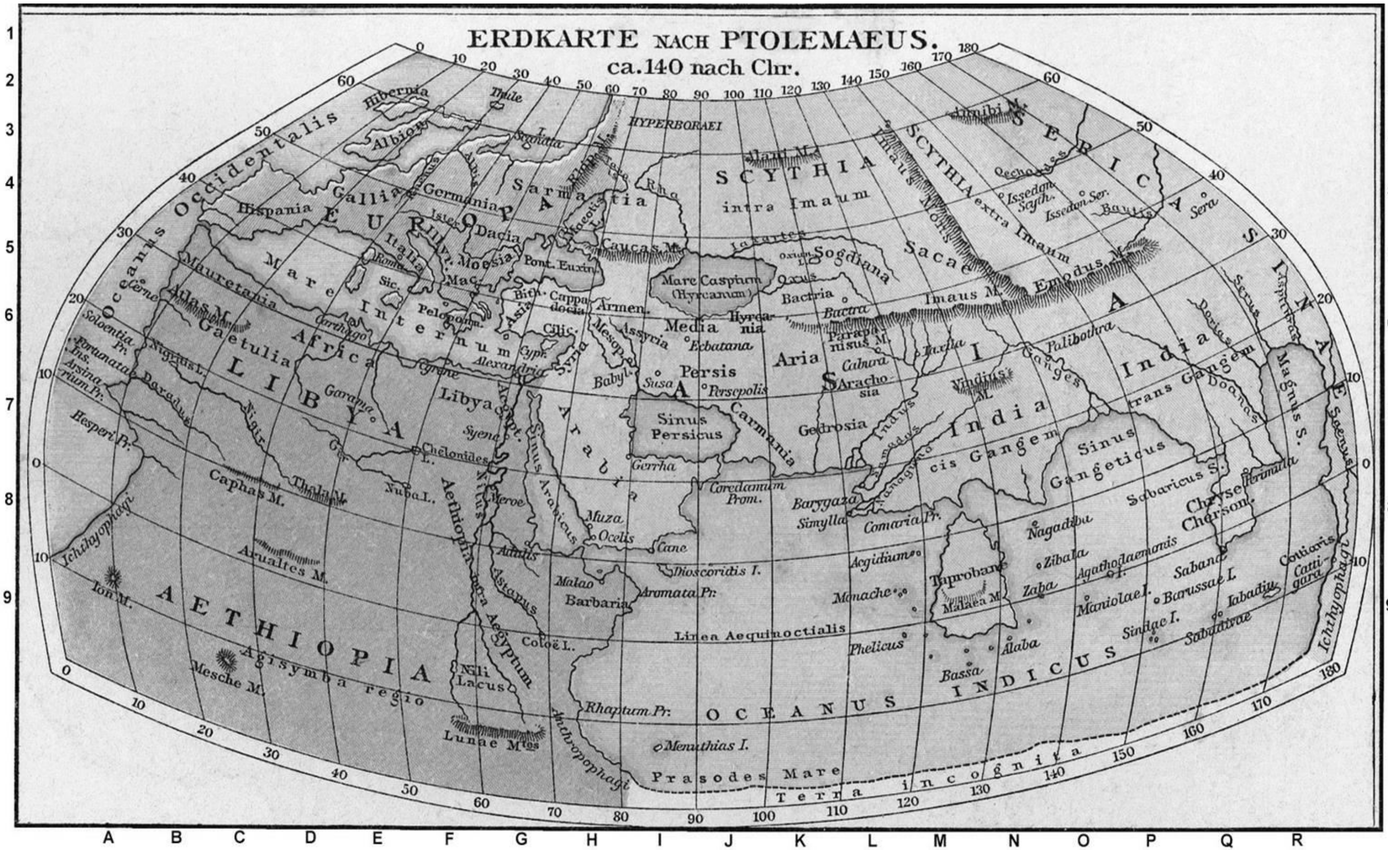

4 pav. Ptolomėjaus žemėlapis su Skitija ir Hyperborėjais 140 m. pr. m. e.

Vanduole* kurie atplaukę,
Vanduolėnais* apsišaukę.[19]

*Ysla, Vysla
*ulmigeriai – lenkų protėviai; 1800 m. pr.m.e.

Aldeksu* katrie keliavo,
Jo pakrantėse gyvavo.

*Nemunu

Venedais* tie pasivadino,[51,85]
Katrie Pavenčius dabino.[45]
Ostrogardais žinomi,
Juriais dar vadinami.[51]

*žemaičių protėviai
sugrįžo apie 1724 m. pr.m.e.[45]

Tai žemaičių* protėviai
Giriom žengę taip giliai.[66,67]

*dar masagetais vadinti

O stavanai*, kai atėję,[45]
Prie venedų* prisišlieję.

*lietuvių protėviai (sugrįžę 610 m. pr.m.e.[45])
*žemaičių

Pro jakutus jie keliavę,
Iš kurių ir būdą gavę.[45]

Trakai, dakai

Paisteryj katrie likę,
Aplink priešų daug sutikę.[51]

prie Dunojaus

5 pav. Skitų viešpatavimas Eurpoje ir Azijoje erų sandūros laikais

Laviruoti jiems reikėjo,
Valdas saugoti turėjo.

Dakais, trakais jie vadinos,[8]
Getus prie savęs jaukinos.[51,72,77]

Pasilikusių dalis
Bastės po kitas šalis.

Vieni Graikijon pleveno, [1,40,72]
Kiti Indijon klegeno.[72]

Priešų šiaurėn pastūmėti;
Prie Eistenio* mestelėti.[51]

Pilkapių tenai daugybė [51]
Mena jųjų prašmatnybę.

Tai gelonai ir budinai –
Artimi skitų kaimynai.

6b **pav.**

Dakų karalius **Decibelas**

1850-1500 m. pr.m.e.
apie1260 m. pr.m.e.

*Dniepro 80 m. pr.m.e.

Skitai-kimbrai

Skitai pilkapių tauta
Protėviams mūs artima.[16,19,52]

Europoje nuo 1540 m. pr.m.e.[52]; **4** ir **5 pav.**

6 pav. a) Europinė Sarmatija; b) Aisčiai I-jo Punų karo metu 264 m. pr.m.e

Kimbrai* – skitų atšaka**[16,51] *gemariai, kimeriai[21]; **pagal Herodotą
Šiaurėn suko gal pirma.[51,52,67] ~663 m. pr.m.e.

Pasvebyje* apsistoję[51] *prie dabartinės Baltijos jūros
Ilgai protėvius dabojė.

Audros, potvyniai kai stojo, ~202 m. pr.m.e.
Kimbrai sprukti sugalvojo.[51] ~190 m. pr.m.e.

Nuo pajūrio atsitraukė[16,51,]
Vėl pietuosna jie patraukė. į keltų žemes nuo 113 m. pr.m.e.

Persai prieš skitus; alanai

Persai, graikus pasitelkę,[51]
Skitus siekę greit įveikti. ~514 m. pr. m. e.

Skitai traukės be kovos,
Persai slinko iš paskos.

Tik gelonai ir budinai* *Aisčių protėviai[13,51]
Persus prie pilių šokdino.[51]

7 pav. Klaudijus Ptolomėjus. ***Europinė Sarmatija*** su galindais, sudinais, stavanais, veltais, jotvingiais,Visla, Nemunu, Dauguva ir kt.; panašumas su 6, ir 8b pav.

Persai nuo gamtos kentėjo,
Bet ir skitai susilpnėjo.[51]

Protėviai sukrėsti buvo,
Kai alanai juos užgriuvo.[51] 350 m. pr.m.e.

Neatlaikę to spaudimo
Protėviai juos pripažino.[51] dalis tapo vasalais; I-ji migracija

Prispaustieji laisvę gavo,
Kai alanai iškeliavo.

Betgi liko jų dalis,
Gimininga mums šalis*.[67] *herulų alanai

Sarmatija Europinė **6b, 7, 8b pav.**

Sarmatai – tauta didinga, VI-IV(III) a. pr.m.e.[52]- (IV) a.[67]
Irgi skitams gimininga.[51,52,67]

Skitus kai visai užvaldę, ~350 m. pr.m.e. - 80 m. pr.m.e.
Šiaurės kraštuos laimę gaudę.[51]

a 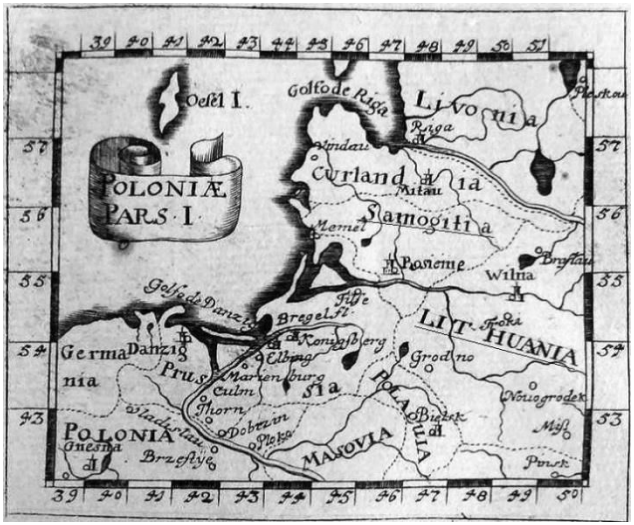

b 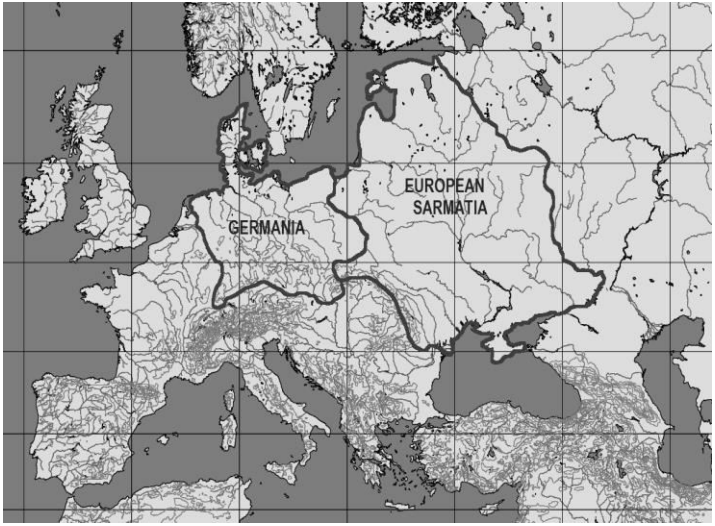

8 pav. Muller 1702 m. žemėlapiukas – a, Europinė Sarmatija – b ir Žemaitija – c

Žemaitija 1548 m.

c

vokiečių žemėlapyje

Pasveby* katrie sustojo,[51]
Europos* vardą pasdabojo.

*prie Baltijos jūros
*Sarmatija Europinė.

Masagetai* su stavanais**,
Borusai* dar su vanduoliais**
Sarmatais visi vadinos,
Germanus šalia sodinos.[66, 67]

*žemaičiai; **lietuviai
*prūsai; ** lenkų protėviai

Aisčiai ir jų verslai

Daugel genčių pamariais
AISČIAIS vadintos jau seniai.[25,30,59]

Aisčių praeitis atsekama nuo 6500[21] - 2500[67] ir 50 m.pr.m.e.; **9 pav.**

Vardas šitas joms prilipo
Ir ilgam toksai paliko.[13,29,34,72]

Kai kas vadina juos GUDAIS
Ir kitokiais dar vardais. [19,72,82]

trakai, dakai[8] gotai[83]

Taikūs žmonės mūs kraštų
Buvo nuo senų laikų. [13,19,25,43]

Dori, darbštūs ir garbingi,
O prireikus ir galingi.[51]

9 pav. Aisčiai Europoje apie 50 m. pr.m.e.

Nuo seniausiųjų laikų
Jie augino daug vaikų.[17]

Tad kariūnų priaugino,
Juos darbštuolais išugdino.[17]

Žvėris, paukščius prijaukino,
Žemės vaisių priaugino.

Gintarų jie daug turėjo,[17,18,53,66]
Platų svietą jais žavėjo.

Kelią Gintaro kas valdė,
Turtus svieto lengvai gaudė.[21,66,85]

Žvėris miškuose medžiojo,
Jųjų kailiais targavojo.[9,27,32,82]

Vaškas, medus, gintarėliai,
Bebrai, kiaunės, šermuonėliai,
Lūšys, lapės, sabalai –
Buvo svarbūs masalai.[18,66]

Aisčiai „geresni žemdirbiai
negu germanai“ P. K. Tacitas[72]

Gintaro kelias

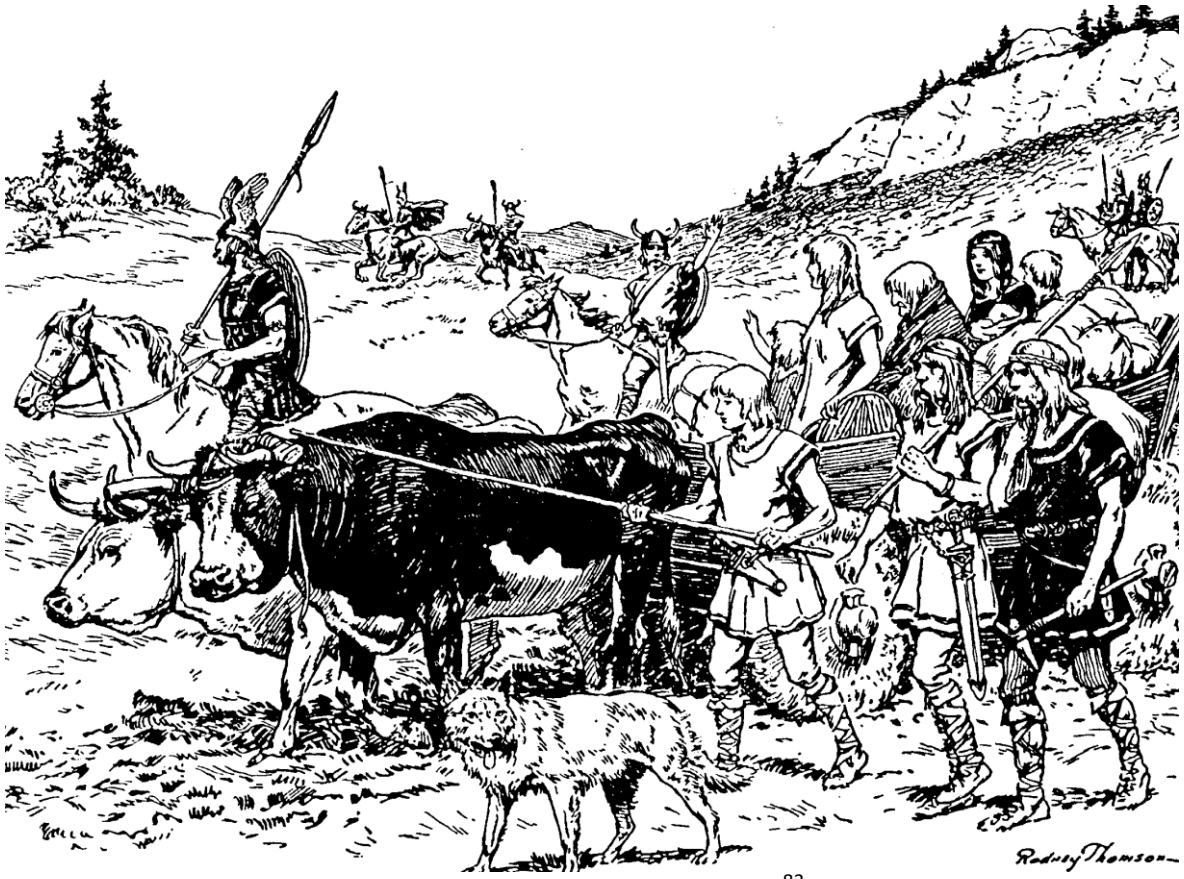

10 pav. Gotų (=mūsų protėvių[83]) migracija

O stumbriena ir briediena,
Kaip elniena ar šerniena
Karėm buvo atsarga –
Ne kasdienė mitliava.[17]

Dar mediena, pelenai,
Kelmų derva ir sakai,
Beržų tošys, riešutai
Bei žolynai kaip vaistai...[66]

Balų rūdą pastebėję,
Geležį gamint galėję.[21]

Taikiai jie visi gyveno,
Kol kaimynai nestekeno.

Stumbro medžioklė

IV a. pr.m.e.

Skandinavų užvaldyti

Didi buvo maišalynė
Prieš tą naująją gadynę.[51,67]

erų sandūrą

Karščiai dideli kamavę,[11,86]
Gal dėl to šiauriau keliavę.[72]

II-ji migracija; **10 pav.**

11 pav. Žemaitija-Lietuva – SAMOGITIA-LITHVANIA Europinės Sarmatijos žemėlapyje, Nicolas Cusanus 1520 m.[23]

Aldeksu kas dar atplaukę,
Pamaryje gentį laikę.[52,64]

Žemę dirbę, bandas ganę,
Marių verslą susimanę.

Garsas apie juos paplito,
Rasų* vardas jiems prilipo.[48]

*Rosės gyventojų

Rasai – aisčių pakaita*,
Jųjų vardo atmaina.

*Aistuva[59], Rosė[52], Gardarikė[21]

Rosėn žvilgsnį danai bedę,
Ten Frotonas juos nuvedęs. [52]

I a. I pusė

Kraštą platų jie užvaldę,
Bet neilgai laimę gaudę.[52]

Švedai ir norvegai puolę,
Turtus krašto siaubę uoliai.

Kas jėga, o kas geruoju
Kraštą šitą vis niokojo.

I ir II a.

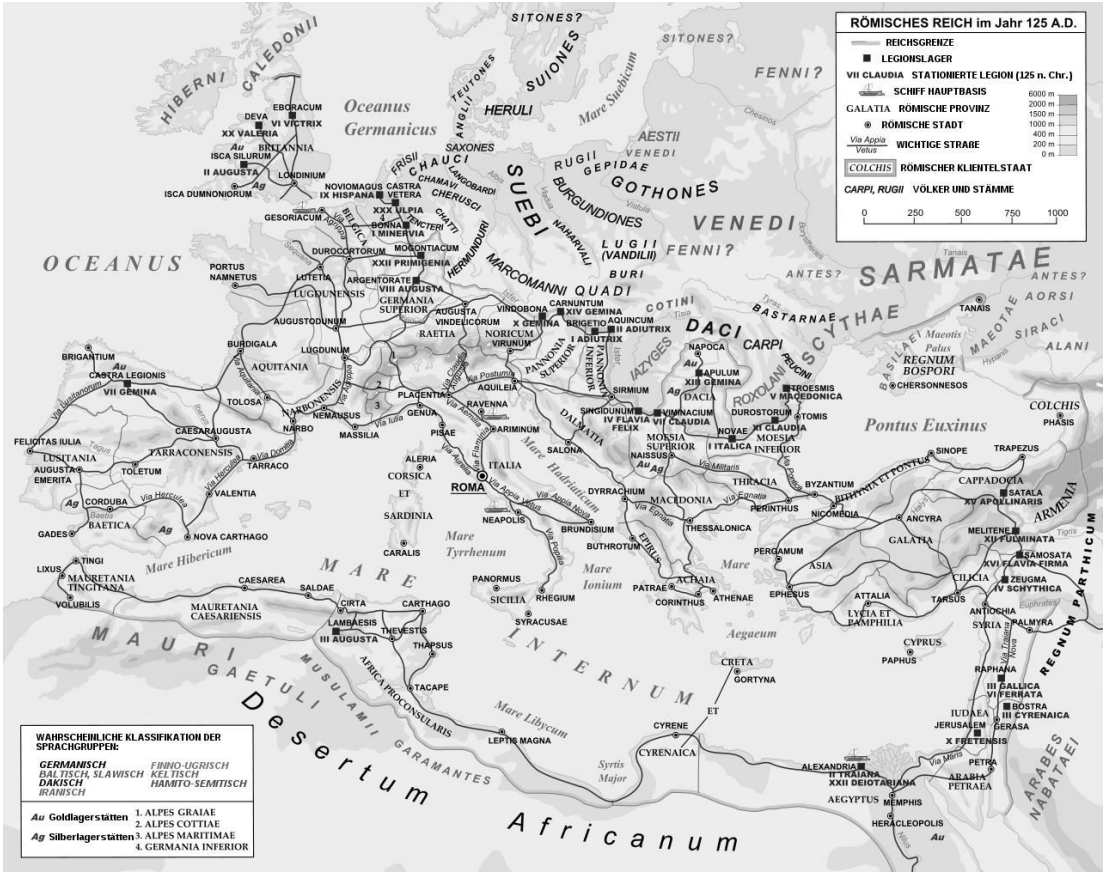

12 pav. Aisčiai, rugijai, gepidai ir kt. Romos imperijos klestėjimo laikais – 125 m.

Nors maištavę tie rasėnai,
Puolę alkani žmogėnai.

Apsiginti kai reikėjo,
Pilis statyti jie pradėjo. I-jo tūkstantmečio piliakalniai

Aukso amžius[16,25]

Kai tik apsigint pradėjo,
Ir kaimynai sušvelnėjo.

Pagyvenę kiek ramiau,
Praturtėjo dar labiau.

Rūda balų pastarnavo –
Geležį gamint pagavo.[27,32] ~10 mūsų eros metais

Tai drąsos jiems dar pridėjo,
Net kultūra suklestėjo.

Aukso amžius trumpas buvo[25,32,72] II-V a.
Vėl kaimynai juos užgriuvo.

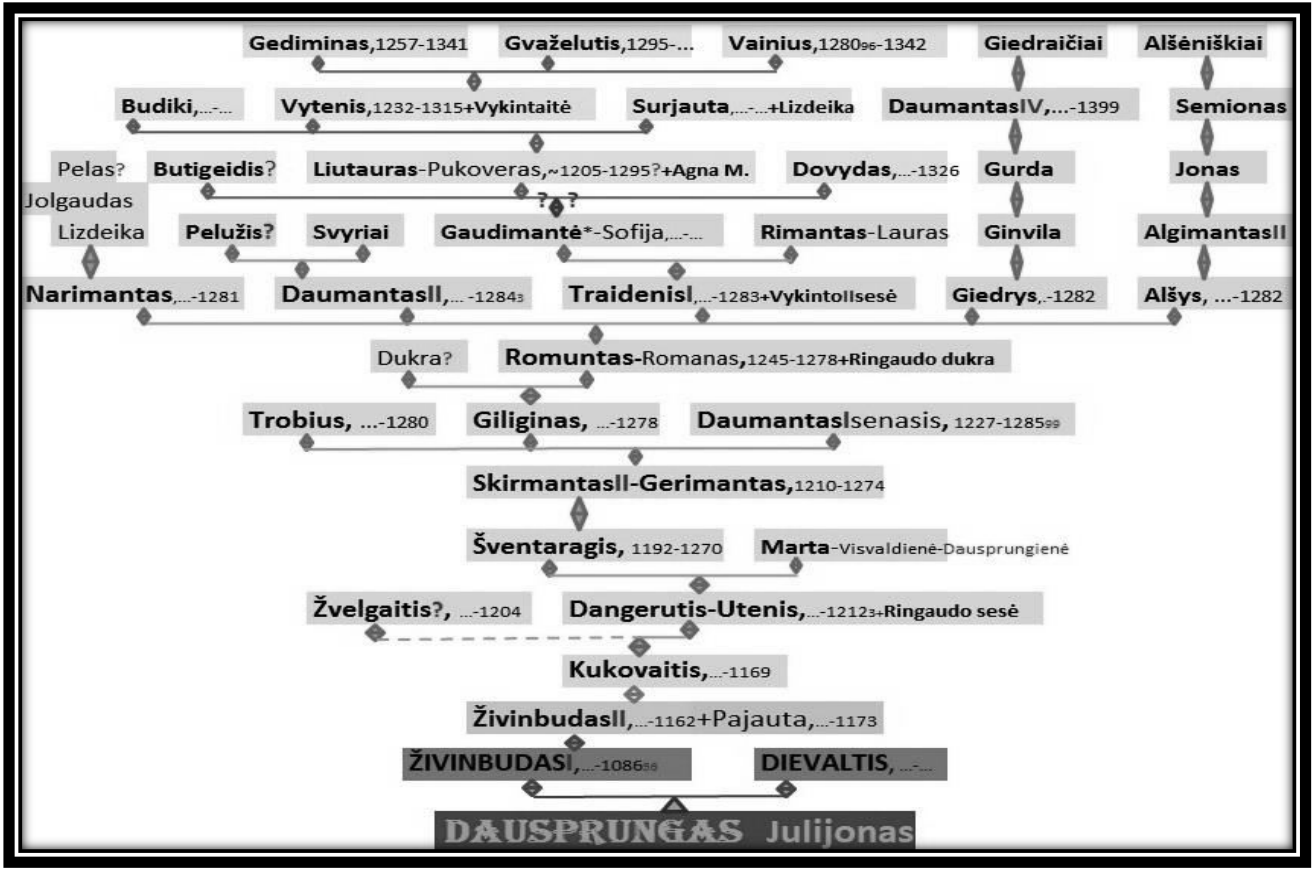

13 pav. Dausprungaičiai; genealoginė schema paruošta pagal [16,19,24,29,32,44,52,53,65,73,82]

Aisčių klajonės

Ramų amžių leisdami,
Gentį sparčiai plėsdami,
Pasijuto suspausti[72]
Ir dar priešų apsupti.

Dalimis migruoti teko,[52,72]
Kai erdvės nebepakako.

III-ji (didžioji[34]) migracija ~215 m.
tarp migrantų buvo geruliai[77]

Su godais* katrie susdėjo,
Tie kariaut stipriau turėjo.[52,72]

*godai – kitaip dar gotai[83]

Visgodams kurie pritarę,
Romai eibių daug pridarę.[18,72,77]

410 m.[72], 476 m.[77]

Katalonijoj* sustoję,
Gentį stiprią būdavoję.[72]

*dabartinės Ispanijos provincija

Genčarikis užsimojęs
Afrikoj net poniavojęs.[21]

Valdas romėnų ten užėmęs*[21],
Juosius auklėti net ėmęs.[72]

*429 m.

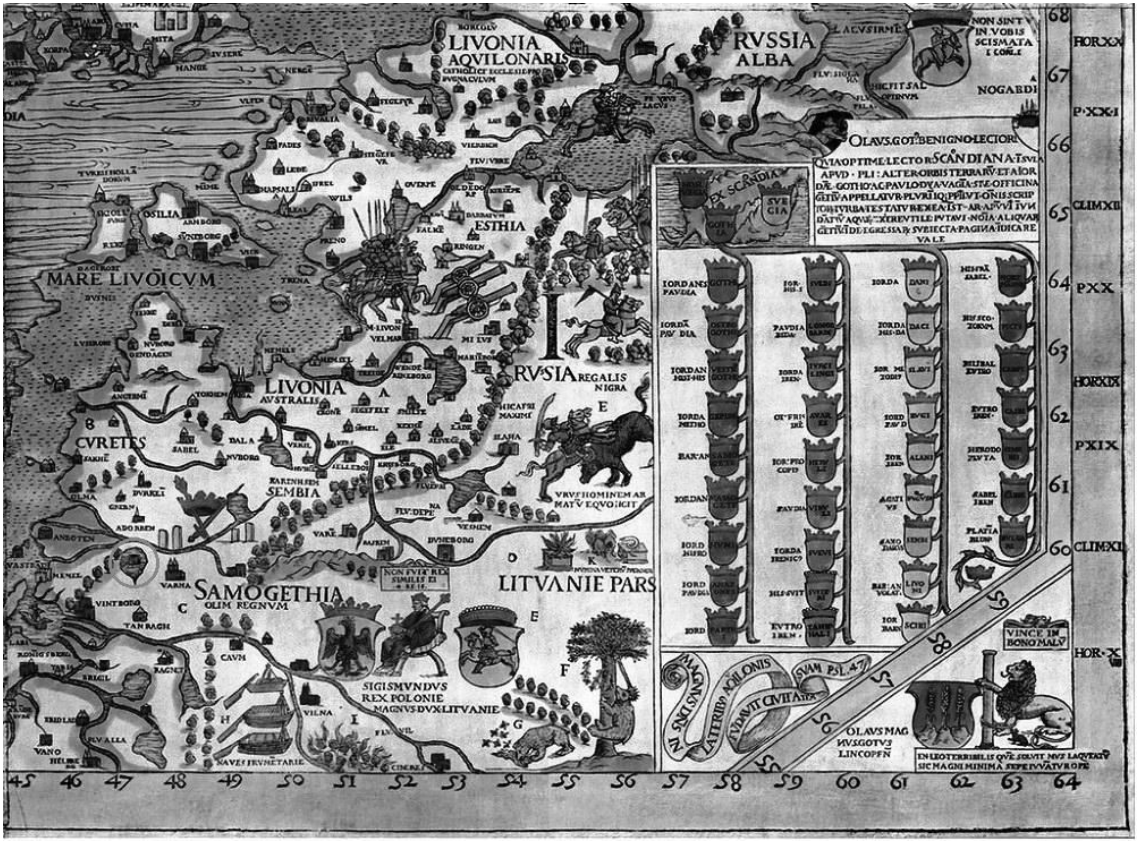

14 pav. Fragmentas iš Olaus Magnus „Carta Marina ...“ žemėlapio[23]. Tikėtina: ežeras su pilimi – Platelių ežeras.

O sėkmė kai nusisuko,
Šiaurėn vėl dalis pasuko.[51,72]

507 m.[72]

Daugel kraštų apkeliavę,
Prie savųjų grįžti gavę.[52,72]

Į gimtus kraštus pasuko[56],
Kai tikybą kitą bruko*.

VIII a. gale
*Karolis Didysis

Kiek jau žinom, tris kartus
Aisčiai suko į pietus.[47, 69]

Tarp kitų agresorių

Kai romėnai pagrasino,
Hermanrikis* nuramino.[51]

*Varumonių Rikis[21]

Pastarajam*, kaip ir Aisčiams,
Vienytis reikėjo sparčiai.[51]

*Hermanrikiui

Hermanrikiui užsikorus,[51]
Aisčiai jautėsi padorūs.[21,72]

IV a.

Jūros Svebų* ir Euksinų**
Ramstė galus jųjų sienų.[21,72]

*Baltijos ** ir *Pontus Euxinus* – Juodoji
15 pav.

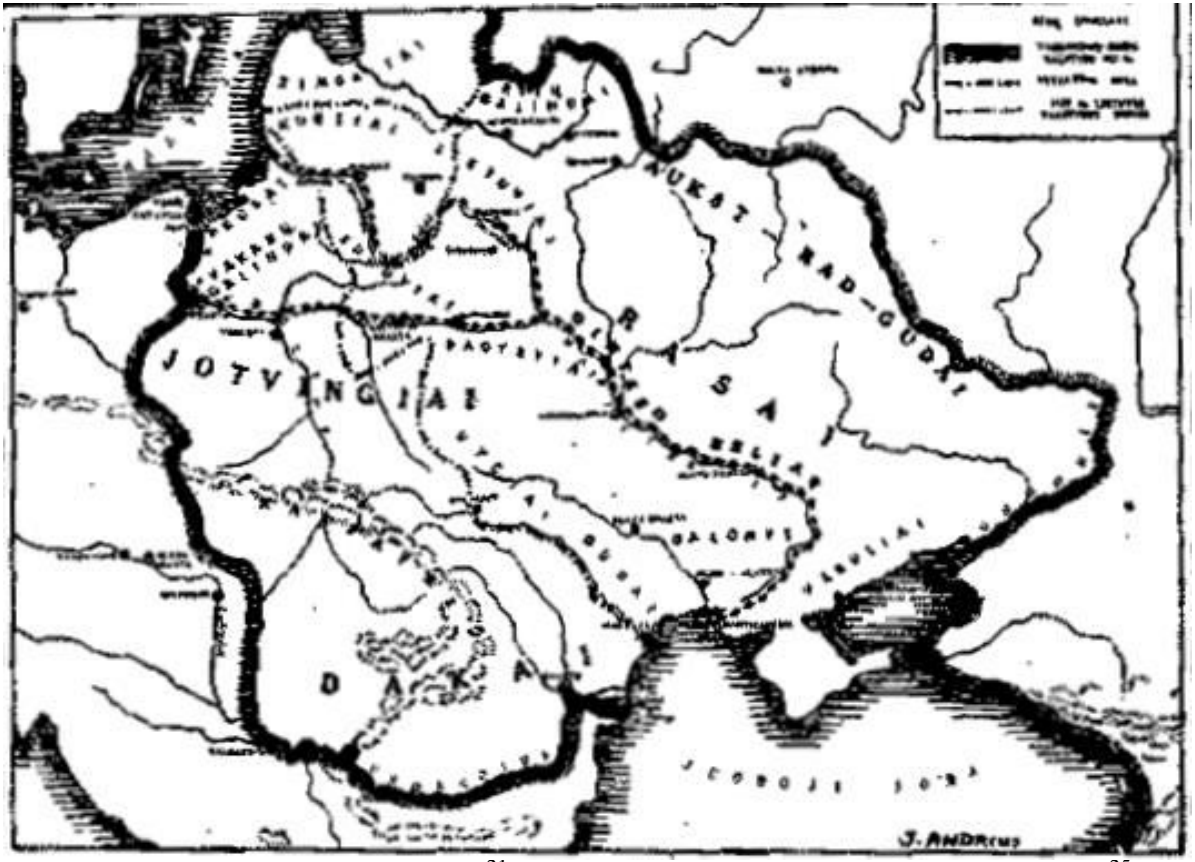

15 pav. Varumonių Rikio Lietuva[21] („tikras istorinis faktas“ anot M. Gimbutienės[25])

Hermanrikis kai paseno, 367 m.
Hunai kraštą pastekeno.[51] 375-376 m.

Su gepidais* susidėję *jotvingių protėviais
Aisčiai* hunus nugalėję.[51] *gotai-godai[83] 454 m.

Skitų dideles platybes[51]
Aisčiams teko suvaldyti.[72, 78] **15 pav.**

Odoakro* vedami[18] *Vada Karo[21]; Odo Vakario[77]
Romą puolė šokdami.[72] 375 m.[18]; 410 m.; 476[77]

Teodorikis – vis tiktai
Veikt neleido ten ilgai.[72]

Aisčiai gintarų jam davę;
Dovanų ir laišką gavę.[66] apie 523-526 m.

Didi Aisčių tauta

Mums suprasti tai rekėtų –
Didi tauta buvo AISČIŲ.[19,25,37,61]

Kalba buvo visų viena
Ir tikyba beveik viena.[19,55,61]

16 pav. "Salmatio lago", Sebastian Munster,1556 – Sarmatų ežeras dabar virtęs Polesės pelkynu – žemėlapio fragmentas.

Gamtos reiškiniais tikėjo,
Savo viešpatį turėjo.[19,37,41,51]

Daugel genčių jungė Aisčiai:
Prūsus, jotvingius, žemaičius;
Kuršius, žemgalius, aukštaičius,
Kryvius, latvius, lietuvaučius.[66,67]

Aistuva[59] – tauta didinga
Nuo senų laikų garbinga.

Kai kaimynai puldinėjo,
Plačios erdvės nepadėjo.

Svetimšaliams įsibraunant,
Gelbėtis reikėj kariaunant[44,51]

Mikliai telktis jos turėjo,
Susiburt, kai greit reikėjo.

Vietos žmonės ir ateivai
Negalėj gyventi meiliai.[73,82]

Vienas iš aisčių simbolių

Kitų[21] Gardarike vadinta

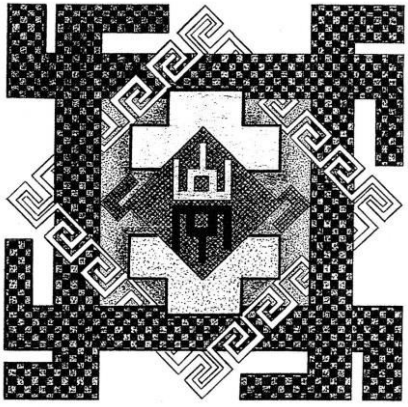

Aisčių SAULĖ

17 pav. Pabaltijys – Prūsija-Livonija Ptolomėjaus 1562 m. žemėlapyje

Atsirado ir vadų
Skirtingiausių giminių.[52]

Vaidevutis ir Brūtenis

Prūsuos menam Vaidevutį,
Ir Brūtenį[21,52,61] kaip bitutę.

Abu broliai darniai veikę,
Negandas didžias įveikę.[46,52]

Plačią giminę subūrę,
Tvarką krašte greit atkūrę.[52, 73]

Su mozūrais daug kariavo,[52,82]
Tautai kol ramybę gavo.

Palikuonių daug paliko,[73,82]
Siauras kraštas jiems nebtiko.

Plito nuo Vistulos* kranto,
Pro Kruoną* iki Turunto**.[44,73,81]

Tarp jų buvo ir alanai;
Vadas jųjų – Litalanas*.[73,82]

sugrįžę migrantai geruliai[77]
V a. pr.

VI a.

*Vislos
*Nemunas, **Dauguva

IV a. *Litvanas

18 pav. Europinės Sarmatijos gentis „OMBRONES“ atitinka Žemaitiją

Nuo to vado vardas kilo;
Lietava pasivadino. [44,82]

Monetas jie jau gamino
Ant jų vardą užlipdino.[45] **567 m. „Litua“**[45]

Rasų kraštui atstovavo,
Jojo centrui vadovavo.[21]

Vaikai jųjų nesutarę,
Krašte betvarkė pasdarė.[72]

Priešams to ir tereikėjo –
Tautiečius teriot pradėjo.[44,52]

Ostrogotais tuos vadino,
Pajūrį katrie „užtvino“.[52]

Alanija-Listurbanija-Litvania[52]

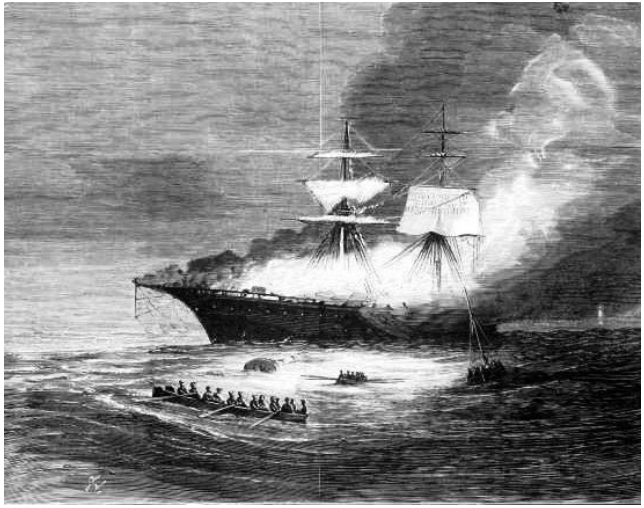

Danų suvaidinta nelaimė prie Sambijos krantų

Slavams – Rusios vardas

Šituo laiku ir vikingai*
Rasus* užvaldę jie klastingai.[52,80]

*danai (tarp jų buvo normanai, gotai[83] ir švedai)
*rosus

Nelaimę didžią suvaidinę,
Sembų karius suklaidinę.

Laivų gaisrą

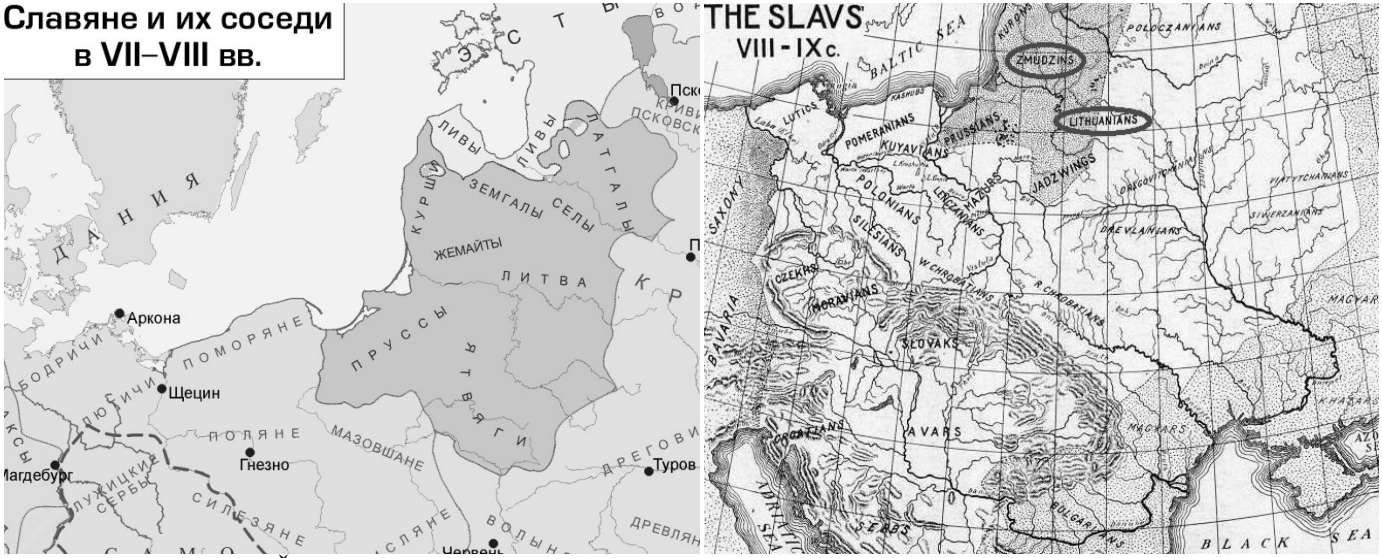

I **19 pav.** Žemaičiai ir lietuviai VII-VIII a. ir VIII-IX a. žemėlapių fragmentai **II**

19a pav. Bilionių piliakalnis Šilalės rajone

Sembų karius danai kirtę,
Ant jų moterų užvirtę.[52]

Palikuonys tvirti gimę
Vitingų* tęsę gadynę.

Rosios kraštas sustiprėjęs,
Plačiai Europoje garsėjęs.[69,77,83]

Slavams santarvės kai trūko,
Rasėnų kviesti jie pasuko.[51,52]

Rosios vitingai atplaukę
Slavus garbingai jie sutvarkę.

Riūrikas kartu su broliais,
Kaip ir Askoldas* su Dyru,
Rasų kraujo buvo vyrai[51]–
Slavų kraštui jie didvyriai.

Rasų vardas slavams tiko,
Jį pritaikyti beliko.

*Vitingai – sembų didikai[80]

Slavai pasitinka **Riurikaičius** 862 m.

*buvęs Gardarikės imperatorius Algis[21,52]

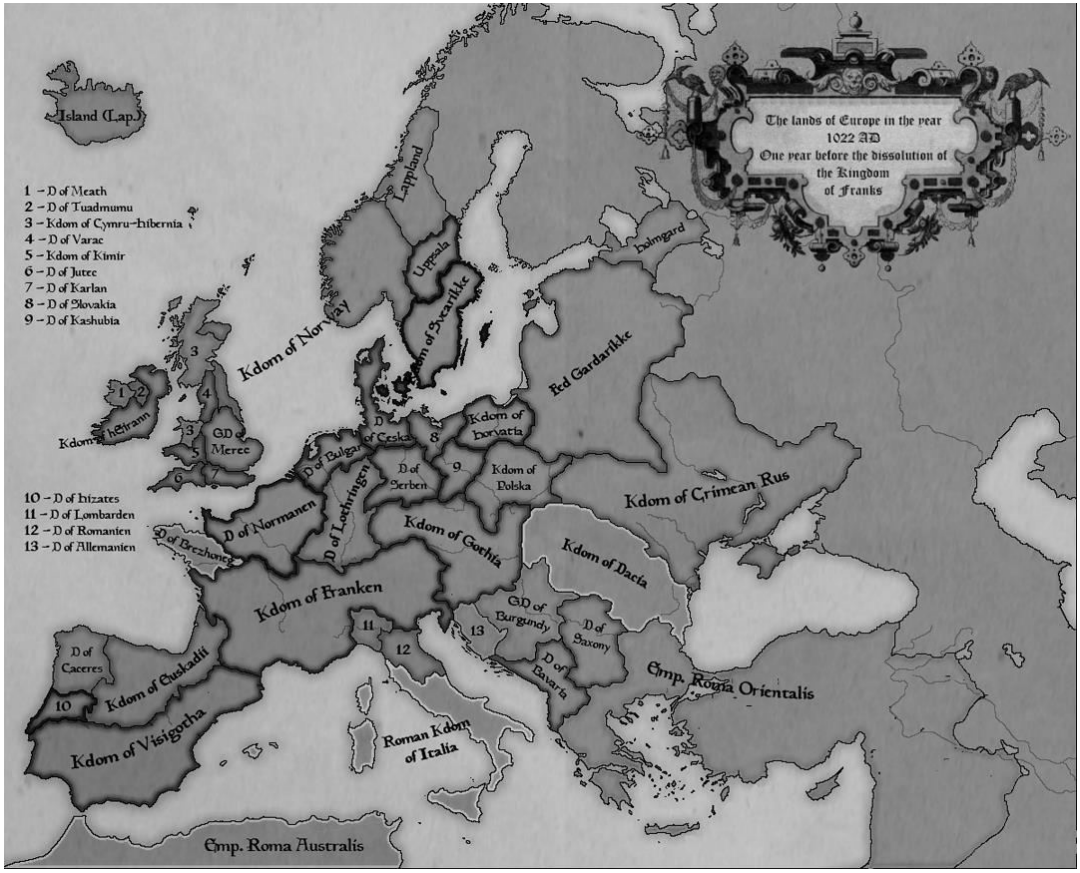

20 pav. Gardarikė (Gardino imperija) XI a. pradžioje

Rosia Kaujavo* senoji[21] *Kijevo
Tapo Rusija* naujoji.[52] *Rusia ~850 m.

Tuo vardu juk ir nūnai
Vis vadinama jinai.

Gardarikė (Gardino imperija)[21, 69]

Prūsai kartu su žemaičiais* *venetais, masagetais
Dar vadinosi vis Aisčiais.

Aisčiai buvo ne vieni,
Gardarikėj – jie pirmi.[21,69] **20 pav.**

Gardine* jie viešpatavo: *Artanijoje; V a.pr.m.e.-X a. **21 pav.**
Kijevas*– tik aptarnavo. [21,69] *Kaujavo Rasa nuo 890 m.[81]

Rugija*- tikybos centras, *Varulių kraštas[21]
Kryvių Krivis ten įkeltas.

Tai imperija didi,
Ji – Europos viduryj.[21,69]

Vadus rikiais jie vadino,[14,21]
Rikiai kraštą vis dabino*.[21] *savo darbais

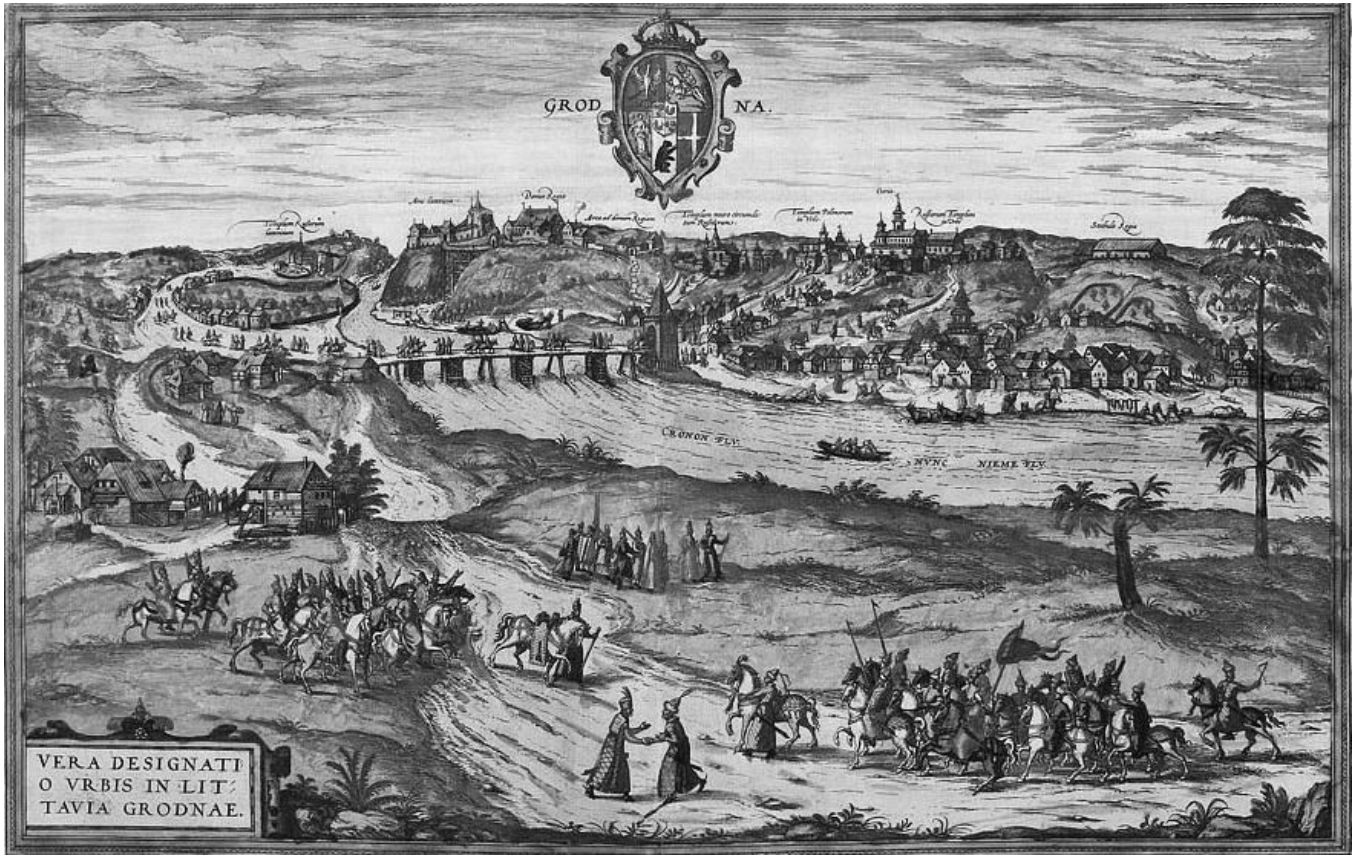

21 pav. Gardinas – imperijos sostinė ir jos herbas

Tautarikis ir Eirikis – V. a.
Vadai pirmi Gardarikės.[21,69]

Genčarikis, Gemalrikis –
Vėlesnieji buvo rikiai.[21]

Skandinavų puldinėjimai

Jau minėtieji vikingai
Aisčius kamavo gana ilgai.

Vikingai* kai pasitraukė, *vėlau sembų vitingai[52]
Kiti priešai Aisčius lankė.

Kartais danai, kartais švedai[19,52] VI-VII a.
Kai kada dar ir norvegai.[52] X a.

Danai Frodis*, Olimaras, *Frodis III
Švedų viešpatis Ivaras,[32] 650 m.
Danų Lodbrokas, Hvidserkas,[52] 777 m.
Dar Egilis ir *Toròlvas[52] X a. arba *Torolifas, IX a.[52]

Švedų Olafas galingas,
Ėmęs Sėburgą klastingai.[52] 854 m.

22 pav. Aisčių gentys VII-VIII a. Žemėlapio fragmentas su užrašu „Schamaiten“ šalia „Litauer, Jatwingen, Pruzzen, Kuren, Semgaller, Lettgaller“...

22 a pav. Žiūr. 52 p.* ↓

Ir Apuolė – didis miestas,
Švedų tada jis apsėstas.[19,52]

854 m.

Devintoj dienoj jis krito;
Nauda švedams pasiliko.

***22a pav**. Šventasis Perkūnas, Šventaja Ugnimi `gydo` Šventąjį Ąžuolą

Lotenekas Olefietis
Vėl naudojęs tėvo ietis.[52,53]

907 m.

Danų Knutas užsimojęs,
Žemaitiją jis niokojęs.[52]

1016 m.

Apuolės piliakalnis 2015 m.

Karalium Žemgalos vadinos,
Kariauną savo ten sodinos.[52]

Gardarikė nors didinga,
Pakraščiams jėgų pristinga.

O tikybai susvyravus,
Betvarkė vėl atsigavus.

Valdemaras* ir Daugonis – **
Išdavikais tapę žmonės.[21,84]

*Vladimiras, 988 m. **=Mieško, 966 m.

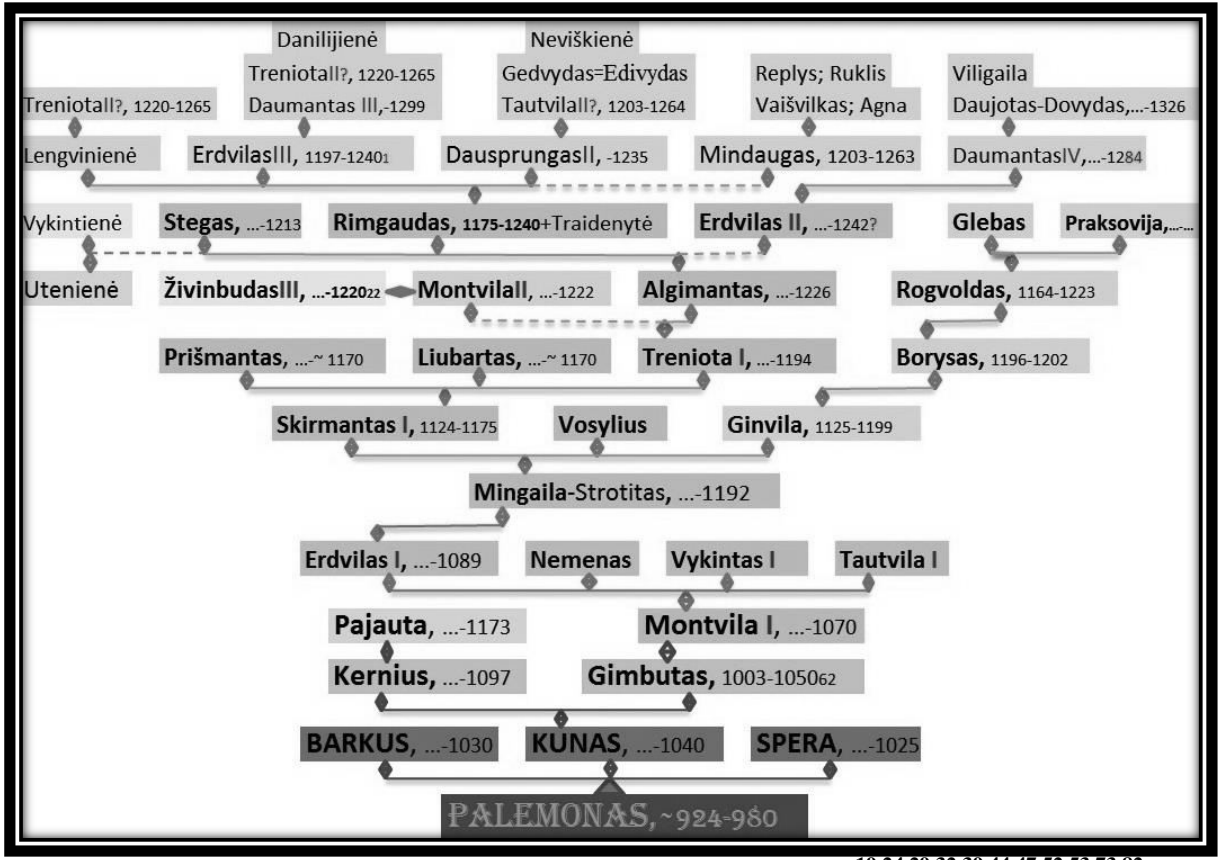

23 pav. Palemonaičiai; genealoginė schema paruošta pagal [19,24,29,32,39,44,47,52,53,73,82]

Lenkai greit sujžūlėjo,
Prūsus užvaldyt norėjo*.[52]

*Boleslovas Narsusis, 1014-1015 m.[52]

Notàngą žiauriai nuniokoję,
Žynius Romovės muštravoję.[52]

Krikšto chimera* greit plito,
Didis kraštas dėl to kriko.[21]

*Lenkijoje-katalikai; Rusioje-stačiatikiai 1000 m.

Nyko sparčiai ir svarbiausias
Kelias Gintaro – brangiausias.[21,84]

Gardarikė greit sunyko,
Smulkios gentys bepaliko.

Palemonaičiai **23 pav.**

Daugel metų šitap buvo,
Palemonas kol pribuvo.[52,82]

X a. pr.; 924 m.[81]

Tauta savus* atpažino,
Tuoj vadais juos pripažino.

*ankstesnius išvykėlius

Barkus, Kunas kaip ir Spera[52]
Primena tą seną erą.

X-XI a.

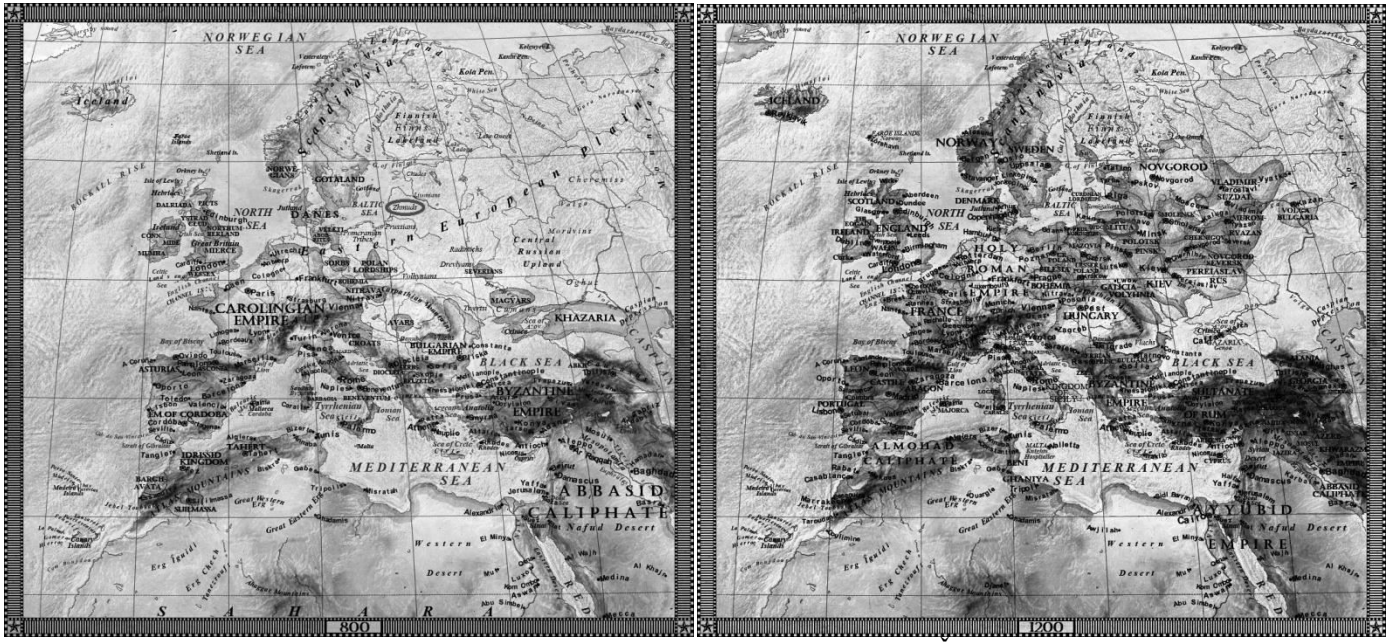

24 pav. VIII-IX a. Europos istorijos žemėlapiuose yra „Zhmuds“-Žemaičiai (a), bet dar nėra Lietuvos. “Litua“-Lietuva atsiranda nuo 1200 m. (b) **24a pav.** Kraštovaizdis ↓

Aisčių krašte pasisklaidę
Gausias gentis puikiai valdę.[52]

Nors su priešais jie kariavo,
Bet ramybės vis negavo.

Kernius vadovaut gebėjo,
Dvi* Kernaves jis turėjo.[52]

*dabartiniuose Širvintų ir Šalčininkų rajonuose

Žemaitiją Gimbuts tvarkė,[52]
Brolį Kernių vis palaikė.

Sumaniai nors broliai veikė,
Bet rūsėnų nesulaikė.[51]

Jaroslavs sujžūlėjęs,[13,52]
Pelūziją* jis apturėjęs.[13,51,52]

1038-1043-1044 m.

*Peluziją ir dalį Neromos šalia tikrosios Lietuvos

Galvės ežero pakrantėj
Ghurgani* pily jis laikės.[52]

*Senieji Trakai; XI a. ~1045 m.

Bet neilgai užsilaikęs,
Kernius* rusus greit išvaikęs.[52]

*su Erdvilu I 1065 m.

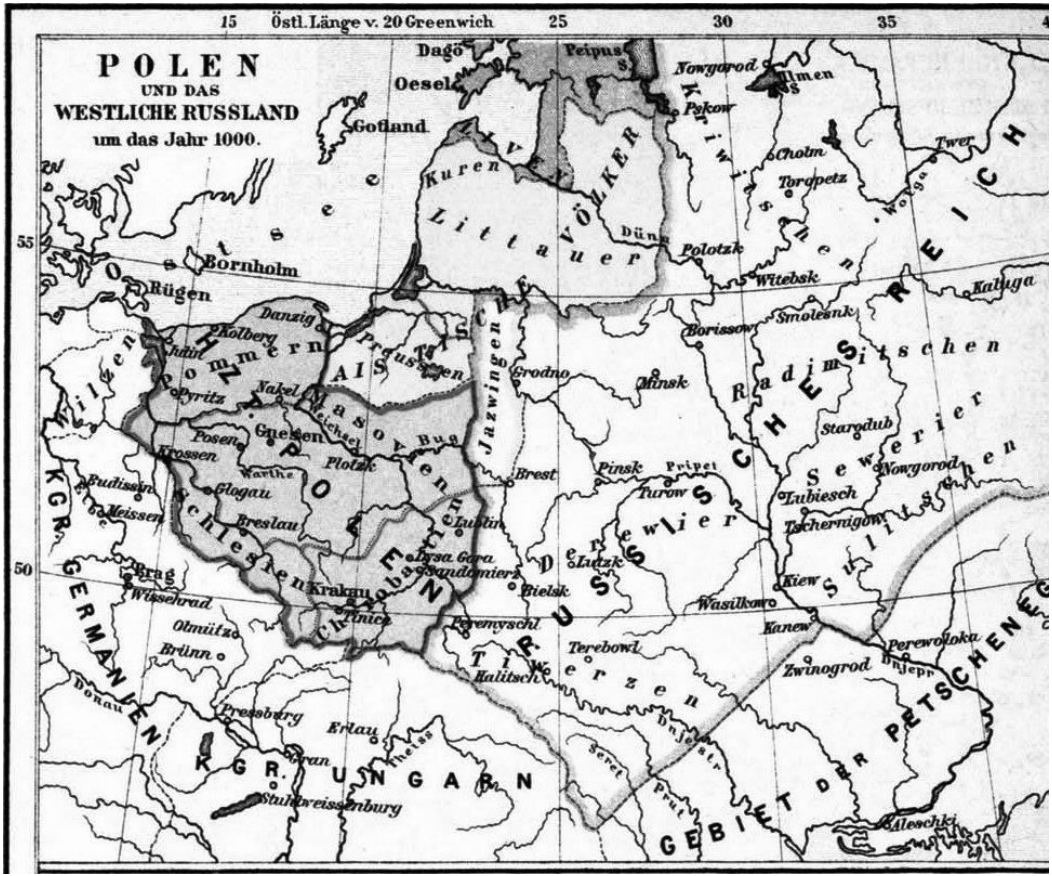

25 pav. Lietuva 1000-taisiais metais. Vokiško žemėlapio fragmentas

Erdvils* Kerniui daug padėjo,
Pamatus valstybei dėjo.[52,82]

*Erdvilas I (žiūr. „Palemonaičiai“ **23 pav.**)
Pirmoji LK 1048 m.: Aukštaitija, Neroma ir Pelūzija[51]

Nuo Kerniaus laikų, kaip vado,
Pradžia LDK atsrado.[51,52]

Kernius – pirmasis LD kunigaikštis[44,52]
1065 m. (sąlyginai tai pripažįsta ir[5])

Montvils, Skirmants, Erdvilai,– [14,52]
Garsių vadų yra vardai.

Montvilas I, Erdvilas I, Skirmantas I

Naugarduke Erdvils liko,
Paribiai kitiems patiko*.

*Taip Erdvilas apdovanojo pulkų vadus[51]

Grumbiui, Eikšai dar ir Griaudžiui –
Astravs, Eišiškės, Graužiškės.

Paribiai kai sustiprėjo,
Saugiai* jaustis jie galėjo.

* galėjo saugoti valstybę

Palemonaičiai ir Dausprungaičiai 13, **23** ir **27 pav.**

Mantvilas su Živinbudu*
Darniai veikę jie abudu.[73,82]

*Živinbudas II (žiūr. „Dausprungaičiai“ **13 pav.**)
Vieningos valstybės pamatai[82]

Živinbudas su Pajauta
Dviejų herbų lipdė kartą.[50]

Stulpų ir Kentauro

26a pav. Galima Kerniaus kapavietė ant Žaslių piliakalnio Kaišiadorių r.[73]

26 b pav. Galima Pajautos kapavietė ant Guronių alkakalnio (Žaslių sen., Kaišiadorių r.) [52, 73]

Živinbudas kraitį* gavęs
Kitòkią Lietuvą formavęs*.

*Užnerio Lietuvą
*Rytinė Žemaitija+Užnerio Lietuva

Erdvils, Skirmants, Trenjota –*[14,52,82]
Tų laikų vadų seka.

* Erdvilas I, Skirmantas I, Trenjota I **23 ir 27 pav.**

Užslaptintasis **amžius**

X a.

Teko aisčiams vėl stiprėti,*
Jėgas kaupti, sąmonėti.

*sunykus Gardarikei; žiūr. 54 p.

Laimei, laikas ramus stojo,
Taikus amžius paskartojo.

830-983 m.

Katalikai Lenkijoj,
Stačtikiai naujoj Rusioj
Savų reikalų turėjo –
Aisčiams kenkti nebespėjo.

badų, marų amžius (XI a.) Rusioje[53]
~1000 m.

Pažanga vėl paspartėjo,
Aisčiai sparčiai kultūrėjo.

Žyniai jųjų išgarsėjo,
Išmintį plačiai pasėjo.

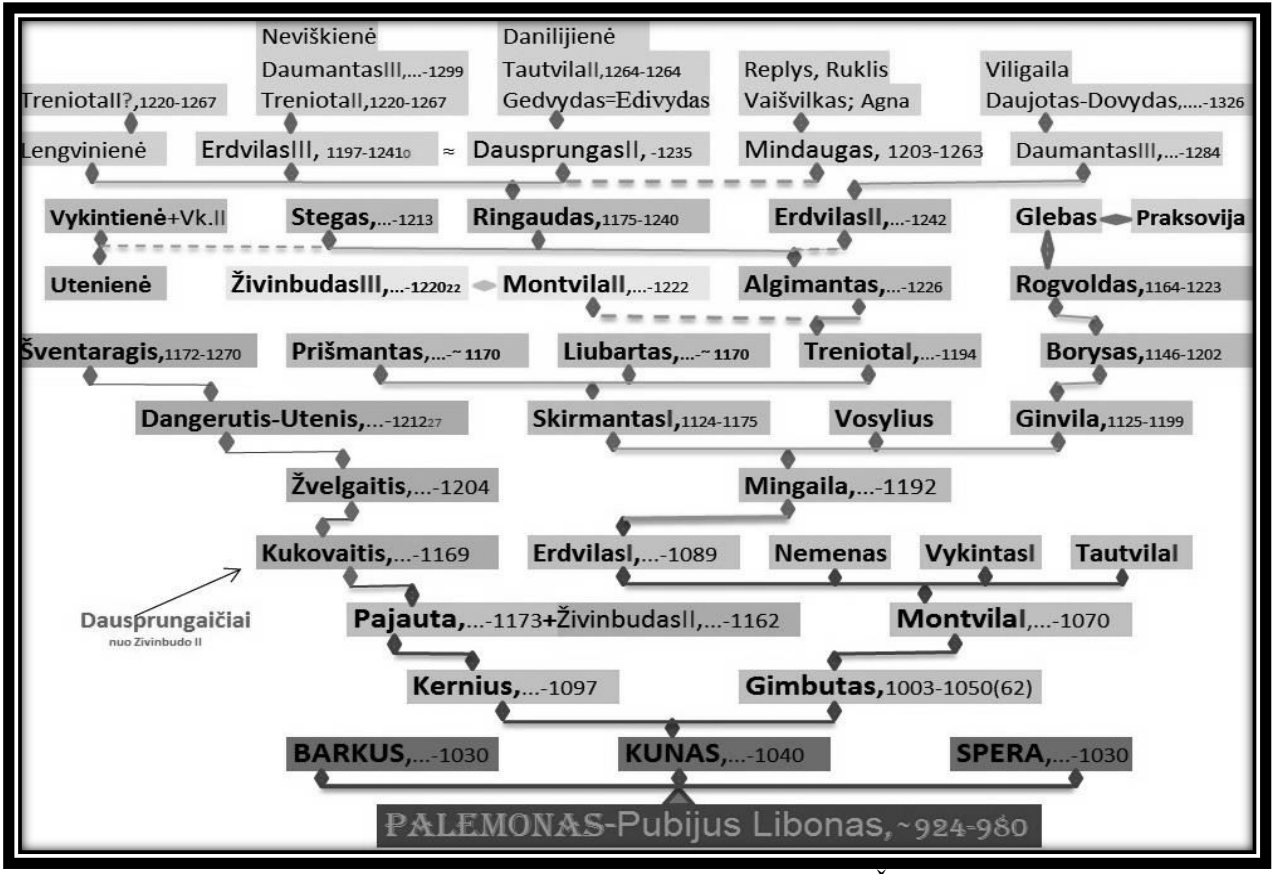

27 pav. Palemonaičių suartėjimas su Dausprungaičiais per Živinbudą II ir Pajautą

Aisčiai pilis budavojo,
Daug naujovių prigalvojo.

Jie aprėdus najus kūrė,
Dainorėlius visur būrė,
Savo dievus garbavojo,
Kraštą ginti užsimojo.[52,82]

Kaimynų agresija

Tai kaimynams nepatiko –
Aisčius niekinti apniko.

Juos laukiniais išvadino,
Atminimą jų naikino.[21,48]

Pult „pagonis“* užsimojo,
Kraštus jųjų vis niokojo.

Knutas* žemaičius apstojo,
Tarp „žemgalių“ poniavojo.[52]

Jaroslavas su Mstislavu*
Dalį aisčių* vėl kamavo.[6, 52]

Perkūnas

*krikščionys aisčius pagonimis pavadino

*Danijos karalius; 1016 m.
Vėliau dar po 1080 m. [52]

*rusėnai žiūr. **29 pav.**
1038-1044 m. *Jotva, Pelūzija, Neroma

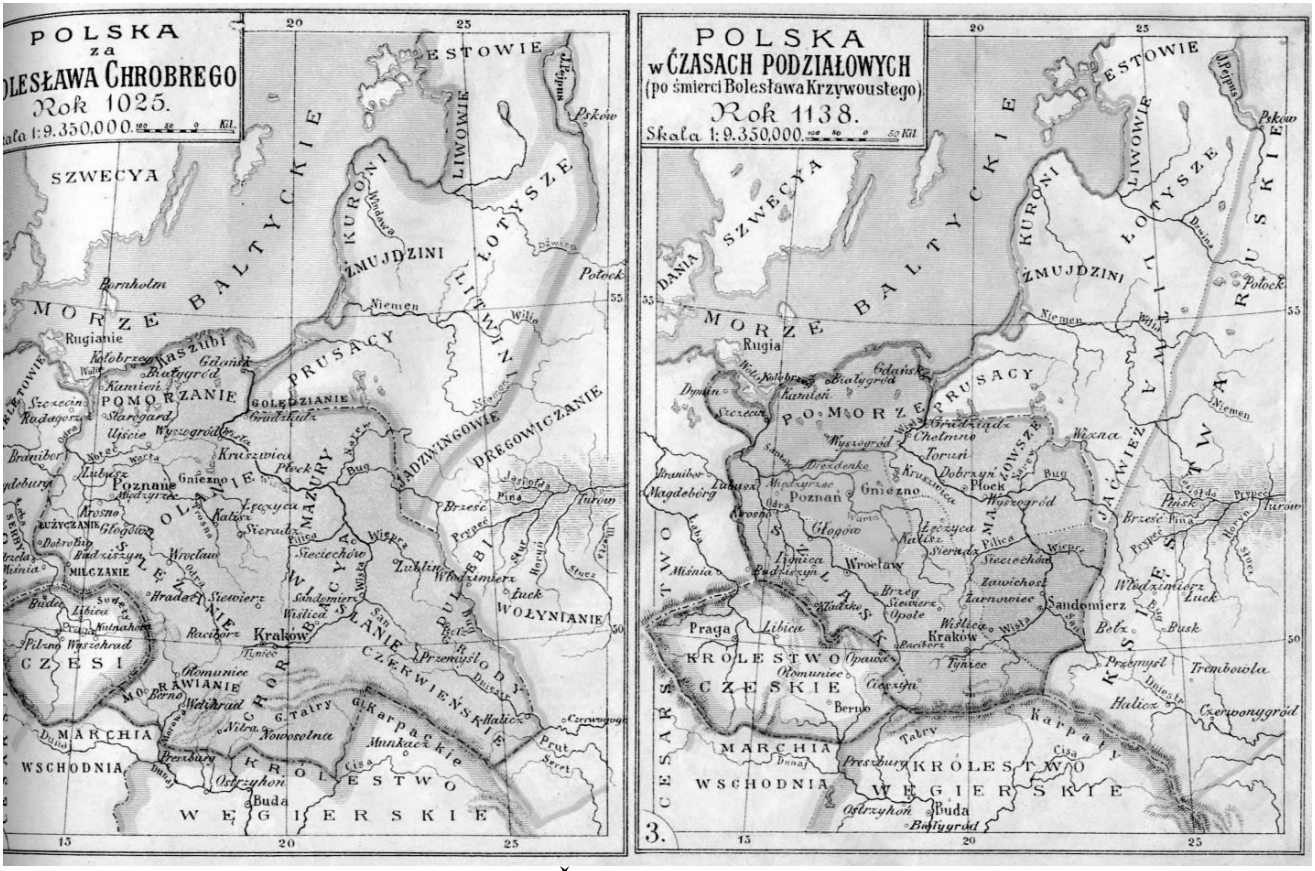

28 pav. Žemaitija ir Lietuva XI-XII a.

Per rusų-jotvingių valstybę
Kūrė savo jie didybę.[52]

Minsko Glebas prakeiktasis, [52]
Pačių rusų pasmerktasis,
Puolė aisčius – nukentėjo*,[52]
Jiems paklusti jis turėjo.

Amžiaus dvylikto gale
Gerėjo aisčių vėl dalia.[51,82]

Gerbuvio laikai atėjo*,[51,82]
Kai valdovai sustiprėjo.

Bet krikščionys jau nesnaudė;
Priekabes visokias audė.

didžiojo kunigaikščio Vladimiro Monomacho ir kt.
*nuo Kukovaičio vedamų žemaičių ir aukštaičių
Po 1114 m. Živinbudo II žygio

Liovėsi skandinavų invazija; ramybė krašto viduje

*Taikus laikas XII a. gale – XIII a. pr.
1183-1184 m. žiemą puolė Polocką ir Pskovą[19] **30 pav.**

Krikštas – grobikų priedanga

Lenkai krikštą apturėję
Prūsus krikštyti norėję.

Iš Palestinos išstumti
Kryžiuočiai šiaurėn nusiųsti. [35,52]

Užrašas ant Mosėdžio akmens*:
„АМг s Авг князъ Pysi Ярослав“[45] – „1043 metai rugpjūčio 6 Rusės kunigs Jaroslav“

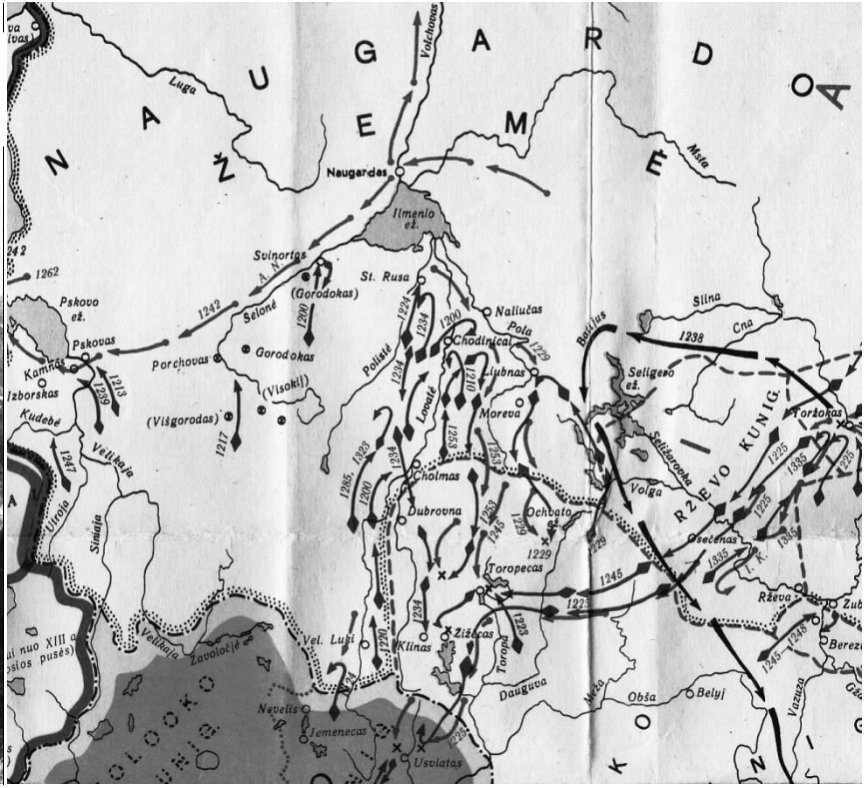

29 pav. Mosėdžio akmuo su spėjamu XI a. užrašu*↑ **30 pav.** Lietuvių žygiai į šiaurę XIII a. pradžioje [62]

Juos Mozūrai tuoj priglaudę, [35,73,82]
Prūsus siaubti baisiai geidę.

Kalavijus jiems užpaišė,
Riterių vardais apkaišė.[19,51]

Krikšto priedanga tam tiko;
Genocidas sparčiai plito.[53,65,80]

Tie plėšrūnai kraštą siaubė,
Aisčius žvėrimis tik laikė.[52,53,65,80]

Pagonių vardą jiems uždėjo,
Sunaikinti pažadėjo.[65,80,82]

Aisčiams telktis vėl reikėjo, –
Vergais tapti nenorėjo.

Palemonaičiai vėl sujudo –
Dvasia protėvių prabudo.

Algimantas, sūnus Trenioto,[44,82]
Ruoštis karui tuoj sukruto.

1226-1230 m.

Koplyčia; Linkuva, Šilainiai

Trenioto I (žiūr. „Palemonaičiai“ **23 pav.**)

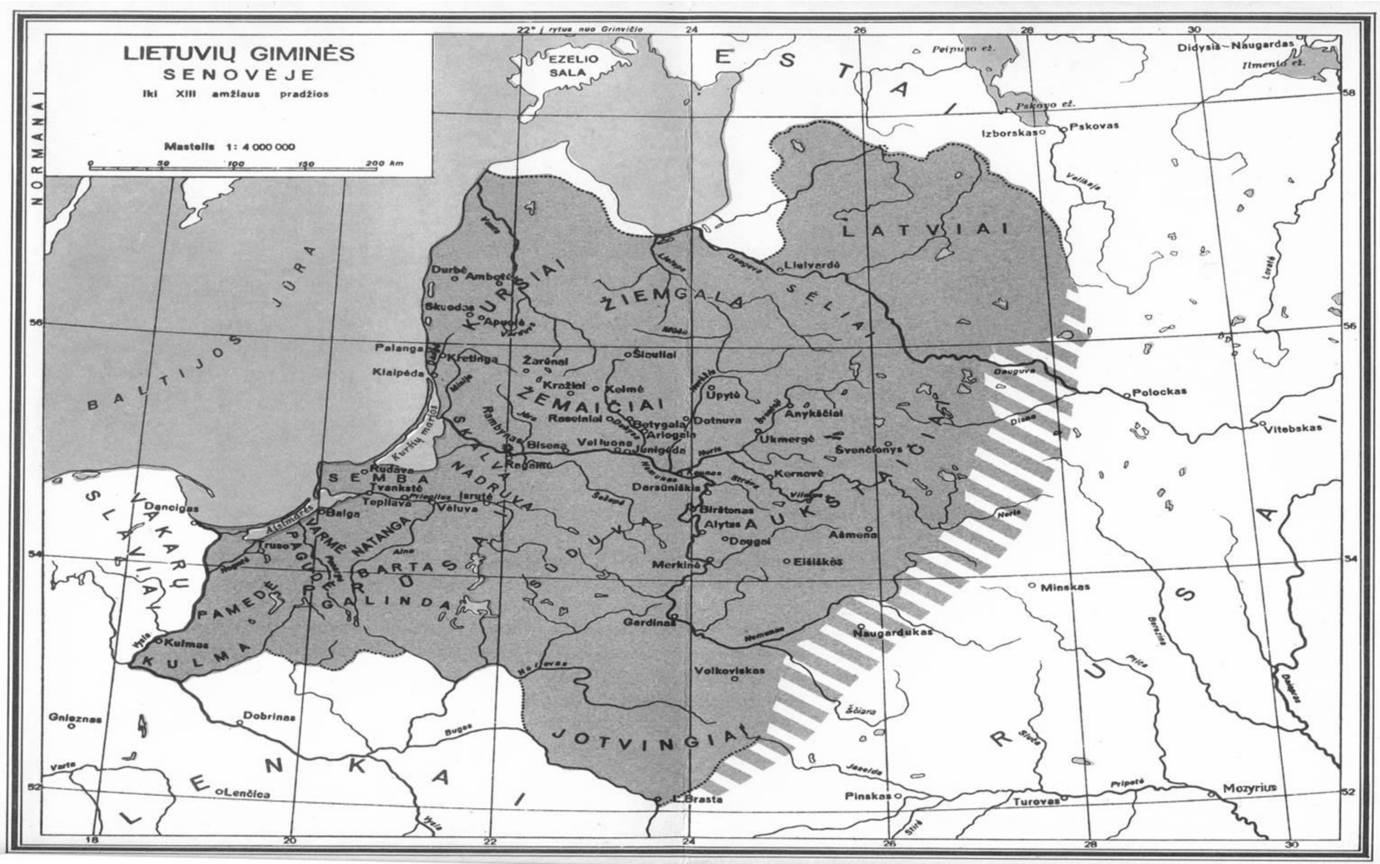

31 pav. Lietuvių giminės apie 1201 metus

Erdvils*, Ringaudas ir Stegas *Erdvilas II – Ringaudo brolis
Tapo įžymiais strategais.

Ringaudas ir Ringaudaičiai

Ringauds – didis kunigaikštis,[32,52,53] **32 pav.**
Tiksliau, garbus karalaitis.[12]

Kraštus giminių subūręs
Jis valstybę stiprią kūręs.[32,53,56]

Daug rūsėnų nugalėjęs,
Ir mongolus suturėjęs.[32,53,81]

Kalavijuočiams[65] įsibrovus,
Prie Užpalių juosius tramdęs.[32,52,53] 1233 m.

Dar rūsėnus su totoriais
Prie Magilnos iškapojęs.[9,29,53,65,82] 1235 m.

Mūšiuos daug aukų sudėjo;
Krašto galia susilpnėjo.

Kalavijuočiai pasnaudoję,
Žemaičius užpult sumoję.[48,53,65]

32 pav. Karalius Ringaudas – Aisčių genčių vienytojas. Centre – aliuzija į garsųjį Ringaudo kalaviją

Samdinių prisivadinę,
Saulės* žemei pagrasinę.[53,65] *Saulen; 1236 m.

Ringaudas karius vėl telkęs,
Atėjūnus skaudžiai lenkęs.[53,65]

Mažai kas pasprukt gebėjo,
Galvas Žemaitijoj dėjo. žiūr. **34 pav.**

Erdvils* – vado** vyresnėlis, *Erdvilas II **Ringaudo brolis
Garsus buvo karvedėlis. [32,53]

Abu broliai darniai veikę,
Dėl to priešų daug įveikę.

Vykints broliams dar padėjęs,
Artimų ryšių turėjęs.[58, 65, 68] Vykinto žmona – Rimgaudaitė[24]

Giminė ta iš Giedraičių,[19,24]
O gal būt iš Montvilaičių[53]

Ringaudaitė – Vykintienė,[24,73]
Utenytė – Dausprungienė[24,27,29,58]
Dausprungas – pirmosios brolis* *Ringaudo sūnus
Mindaugas, vadintas broliu.* *Ringaudo įsūnis

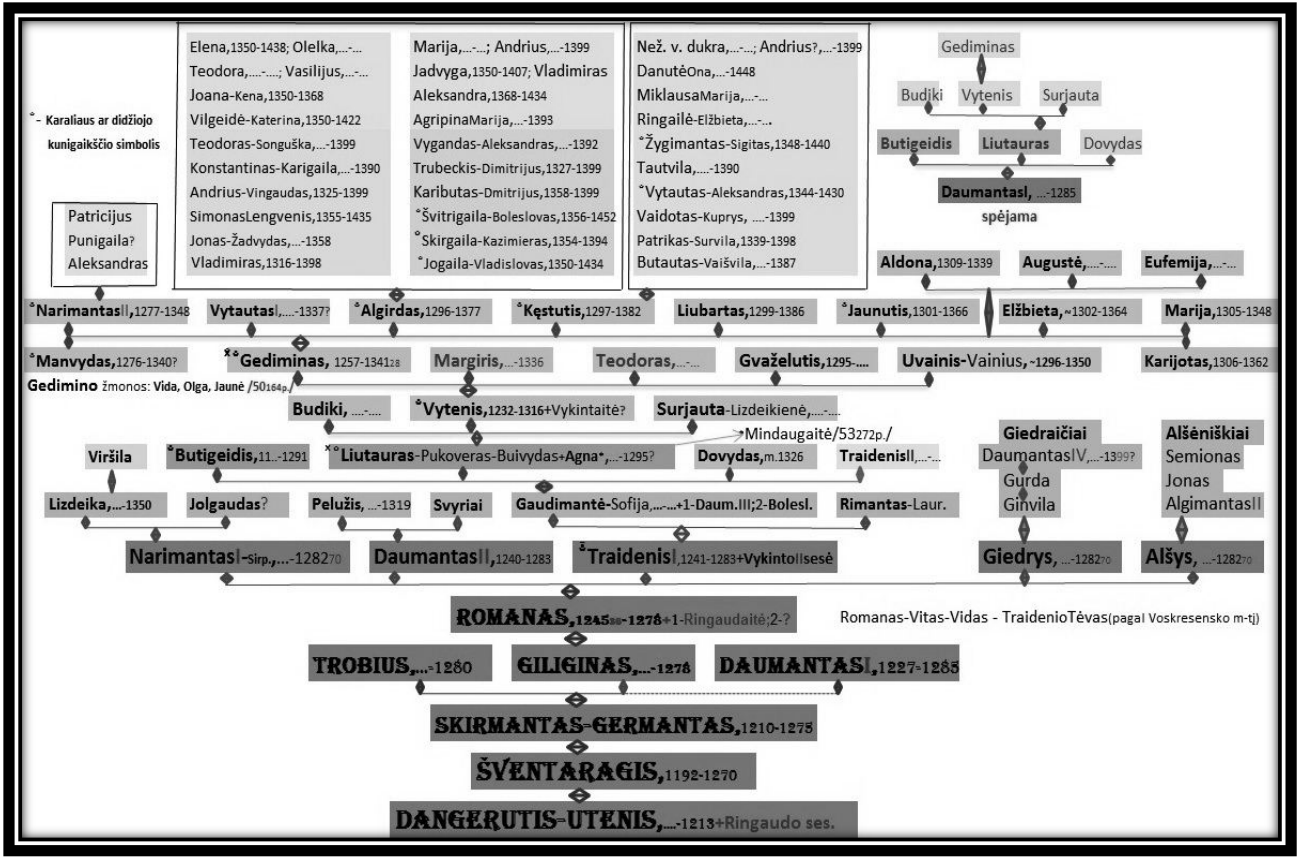

33 pav. Liutauraičiai; Palemonaičiai ar Darmunimantaičiai**? G**genealoginė schema su komentarais

Giminystė nors silpnoka;
Mindis* sosto labai trokšta. *Mindaugas

Ringaudui staiga numirus[32,53,65]
Maišalynė* krašte kilus.[19,32,48] *ermyderis[19]

Trumpoji dvivaldystė

Tautos didžiūnai* susibūrę, *tarp kurių gelėjo būti: Šventaragis, Gerimantas, Giliginas, Trobius, Romuntas, Narimantas, Traidenis, Vykintas, Daumantai (II, III ir IV), Lizdeika, Butigeidis, Liutauras, Lengvenis, ir kt.
Tokią rėdą jie sukūrę:
Valdovo vieno neberinks –
Dvivaldystei kelią skins.

Erdvilas* – tautos gynėjas, *vyresnysis Ringaudo sūnus
Visų karių jisai globėjas;
Mamos* globojams Mindaugėlis** *Ringaudienė – Traidenio I dukra;
Vidaus tvarkos rėdytojėlis. **jauniausias tarp Ringaudo sūnų (augintinis)

Dangerutis* telks žemaičius, *žymiausias to meto Žemaitijos valdovas
Tramdys godžius prašalaičius* *ypač suaktyvėjusius kraštą nuo kryžiuočis
Dausprungs visus palaikys – kaip Polocko statytinis – Vsevolodas
Latgaliją jisai valdys.

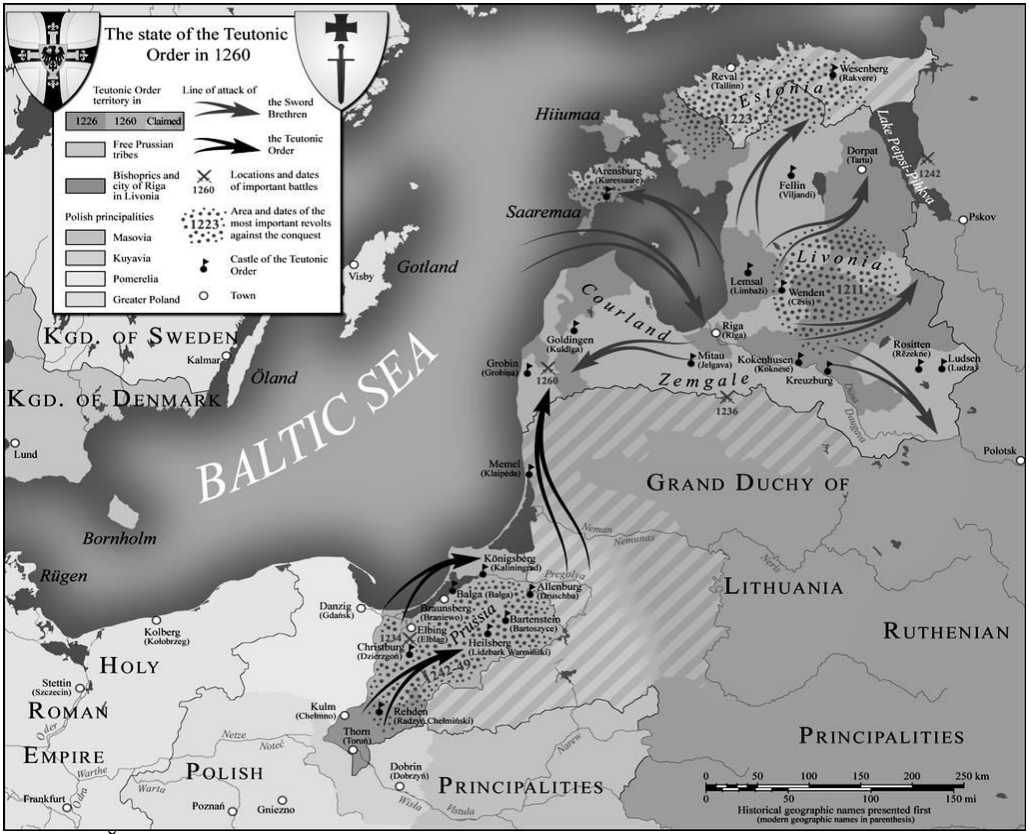

34 pav. Žemaičių pergalės Saulės ir Durbės mūšiuose 1236-09-22 ir 1260-07-13

Veikt reikėjo jiems kartu,
Priešai* gąsdino kardu:
„Kas tiktai jiems nepaklus*
Nuo žemės tuoj nušluos visus.“

*Rusią, Lenkiją ir Vengriją užvaldę totoriai
*jei nemokės duoklės

Nepabūgo mūs galiūnai –
Iš Vakarų grįžo plėšrūnai.*

*Šeibeko vedami totoriai

Kova vyko atkakli,
Šeibeklaukė liko klaiki[52,53].

Šeibeko mūšio vieta dabartinėje Baltarusijoje

Galvą Šeibekas padėjo,[53,65],
Totoriai sprukti vėl turėjo.

Vejant priešus iš valdų
Kilo didelių bėdų –
Užnuodyta strėlė totorių
Pražudė Erdvilą narsuolį.

Ratno mūšyje 1242 m. žuvo Ringaudo sūnus [53,65]

Sumaištis krašte vėl kilo,
Raudos ilgai nenutilo.

35 pav. Žemaitijos ir Kuršo riba 1125-1386 metais

Mindaugas

Mindaugs* tuo pasinaudojęs,
Kurt imperiją sumojęs.[32,33,53] **36 pav.**

Daug niekšybių jis pridaręs,
Žudęs, trėmęs, prievartavęs.[5,14, 16, 17,19,20, 29,44, 58,65, 75,82]

Su visais taip susipykęs –
Vidaus karas dėl to vykęs.[5, 65,68,82] 1249-1254 m.

Tautą prie žūties privedęs,[44]
Su kryžeiviais susimetęs.[19,29,49,61]

Žemių daugel jiems užrašęs,[5,13, 22,35,58,81,82]
Tautos siekių nesupratęs.

Žemaičius kai paaukojo, 1259 m.
Šventaragis* jam grūmojo.[52,82] *mirė 1270 m.[51]
Net sūnus* jaunystėj smerkęs,[31] *Vaišvilkas
Vienuolyne ilgai verkęs.

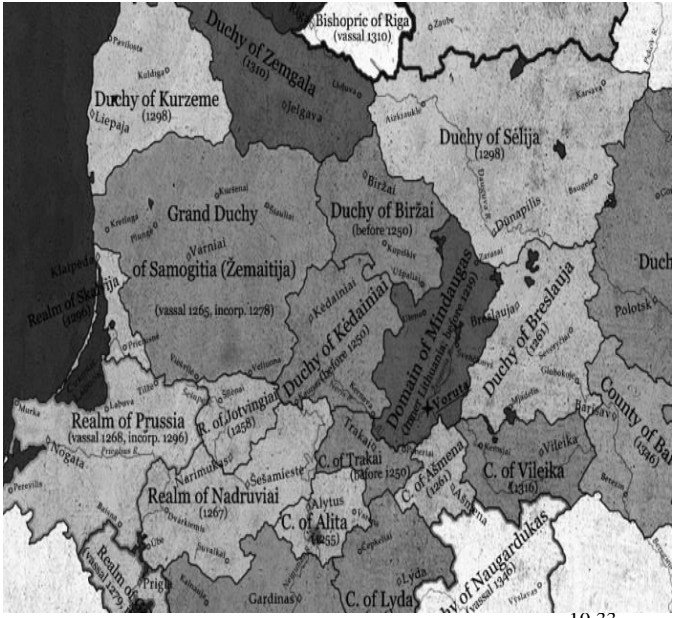

36 a ir **b pav.** Lietuvos imperijos gimimas 1219-1352 m. pagal Laiqua lasse – Deviant Art[10,33].

Krikštijosi jis* iš baimės,[36,82] *Mindaugas
Kad be sosto neras laimės. **37a pav.**

Nors karūną užsidėjęs, 1252 m.
Bet ramybės neturėjęs.[46,82]

Kai kryžiuočiai neatstojo,
Visą Lietuvą aukojo.[19,53] 1259 m.

Jam žemaičiai protą drumstė,
Praregėt karalių kurstė.[27,53]

Ir TARYBA smarkiai spaudė,[53,65,73]
Dėl to širdį irgi maudė.

Net į Romą nukeliavęs,[53] Gavęs p. Urbono IV nuodėmių išrišimą[53]
Bet ramybės neatgavęs.

Krikščionybe nusivylęs,
Karius ant žirgų sodinęs.[19,28,35,81,82 /] nuo 1255 m.

Dievus senuosius garbavojęs,
Mušt krikščionis užsimojęs.[13,14,19,27,28,35,82] 1261-1262 m.

37 pav. Žemaičiai ir Lietuva XII a. pradžioje;

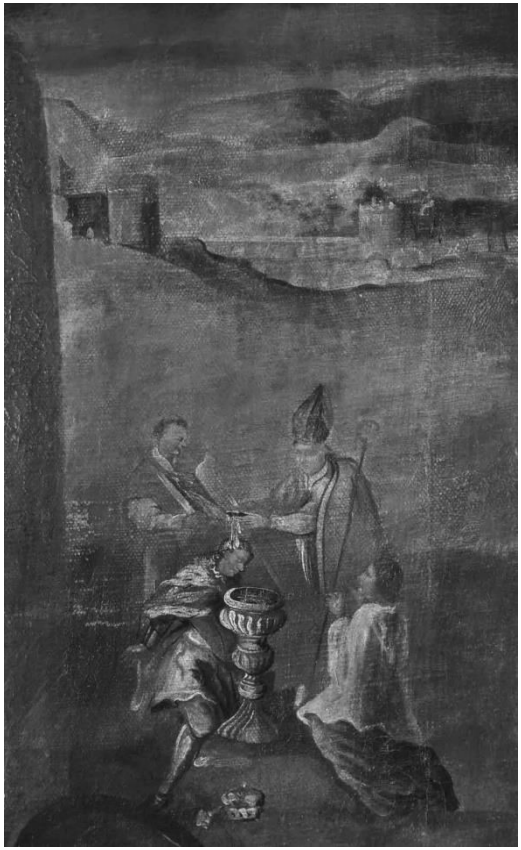

37a pav. Mindaugo krikštas

Morta dėl to pasligojus,
Gyva ilgai nebtverojus.

O žmonos kai vis norėjęs,
Daumantienę pasturėjęs.[44,82]

Tiek niekšybių kai sukaupęs,
Rūstaus galo susilaukęs.[44,82]

Kad nevykęs Mindaugs buvo,
Atminimas jo greit žuvo.

Mažai kas jį beminėjo,
Kol Strijkouskis pakylėjo.[73,82]

Katalikai tai pasgavę,
Jįjį garbinti pagavę.[6,27,28,43,75]

Garbina bemaž visi:
Ir suaugę, ir maži.

Negerai juk taip daryti,
Tokį gerdariu laikyti!

Ji – uoli krikščionė
„Morta – karaliaus Mindaugo žmona...“

net 300 metų[41]

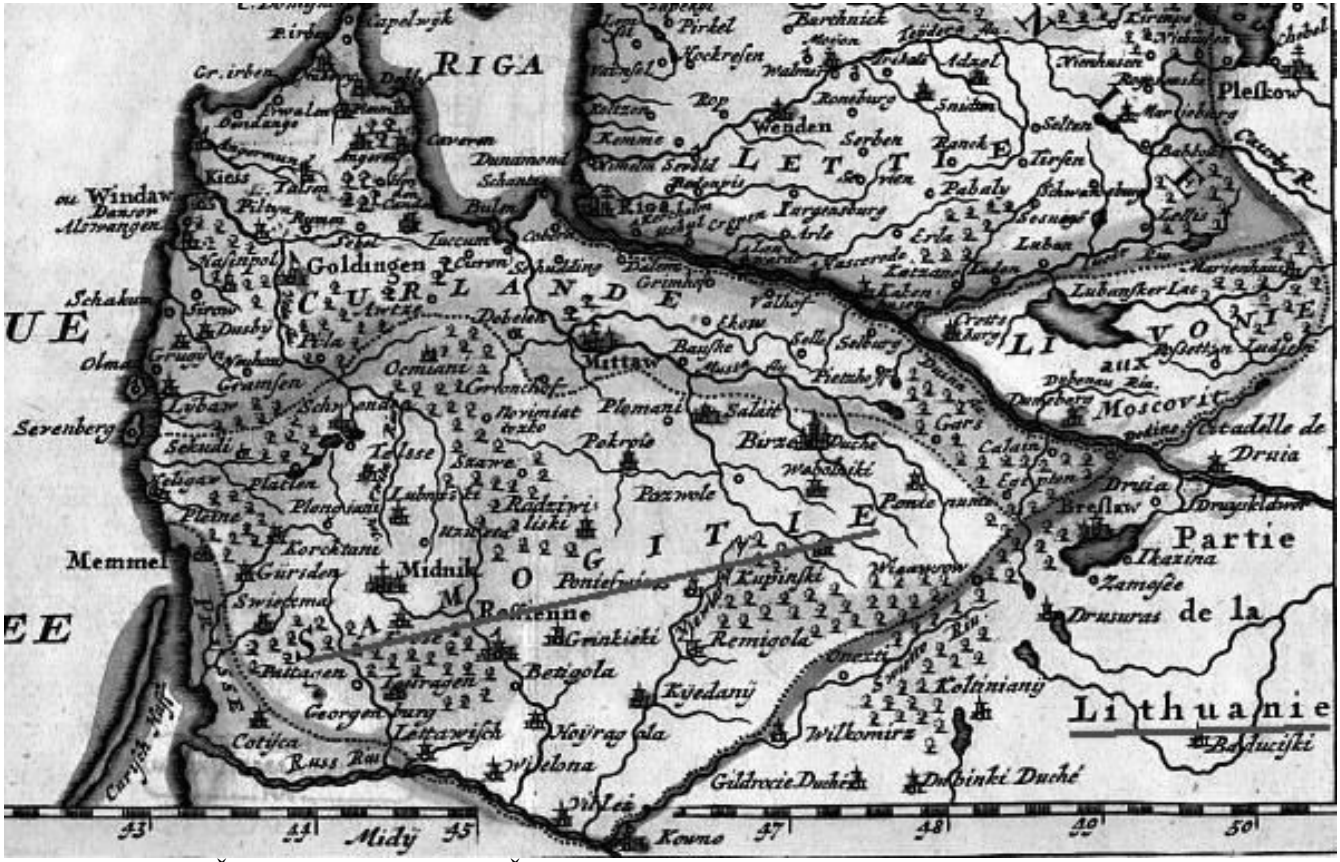

38 pav. Žemaitijos rytinė riba. Žemėlapio „Livonie, Curlande et Samogitie“ fragmentas

Nuo Trenioto iki Traidenio

Trenjota*, gal Erdvilatis,[24,53] *Treniota II
O galbūt jis Lengvinatis.[27] Ringaudo anūkas

Garsus buvo karvedys,[16,29,43,44,65]
Mindaugo kovų vedlys.

Treniota, gal su Alminu,
Nuolat Mindaugą šokdino.[16,29,43,49] kaltino persidavus kryžiuočiams
Durbės mūšiui vadovavo,[29,44,65]
Miklumu priešus prigavo.

Priešų daugel nugalėjęs,[16,29,43,65]
Aisčių vieinyt nebespėjęs.

Kraštui vadovaut galėjo,
Piktais kėslais netikėjo.

Dėl to galą greitai gavo,[43,44,52,62] žuvo nuo Mindaugo šalininkų
O Tėvynė vėl dejavo.

Metų dvidešimt laike,[17,52,82]
Vadų dešimt – vėl kape.

39 pav. Žemaitija, Lietuva, Lenkija ...

Tik Traideniui pasiryžus,[29,82]
Ramybė trumpam sugįžus.

Priešus tramdė jis kietai,
Bet vėl žuvo nelauktai.[82] nužudė brolio Daumanto samdyti žudikai[82]

Giminių lemtys

Prūsai vieni kai paliko
Priešai kraštą tuoj apniko.
Vietinius greit išnaikino,
Svetimšalių prisodino.

Niekas gelbėt negalėjo,[17,19,43,80] dėl kitų grėsmių ir galiojusių sutarčių
Kraštas greitai vokietėjo.

Jotvingius lenkai pribaigę,[22,39]
Ilgam jų vargai pasbaigę.[53]

Ryžtą rodo jie nūnai;
Atgimt siekia atkakliai. Tai neturėtų būti naujiena!

Žemgaliai, lyviai pakriko,[19]
Tad mažai ir jų beliko.

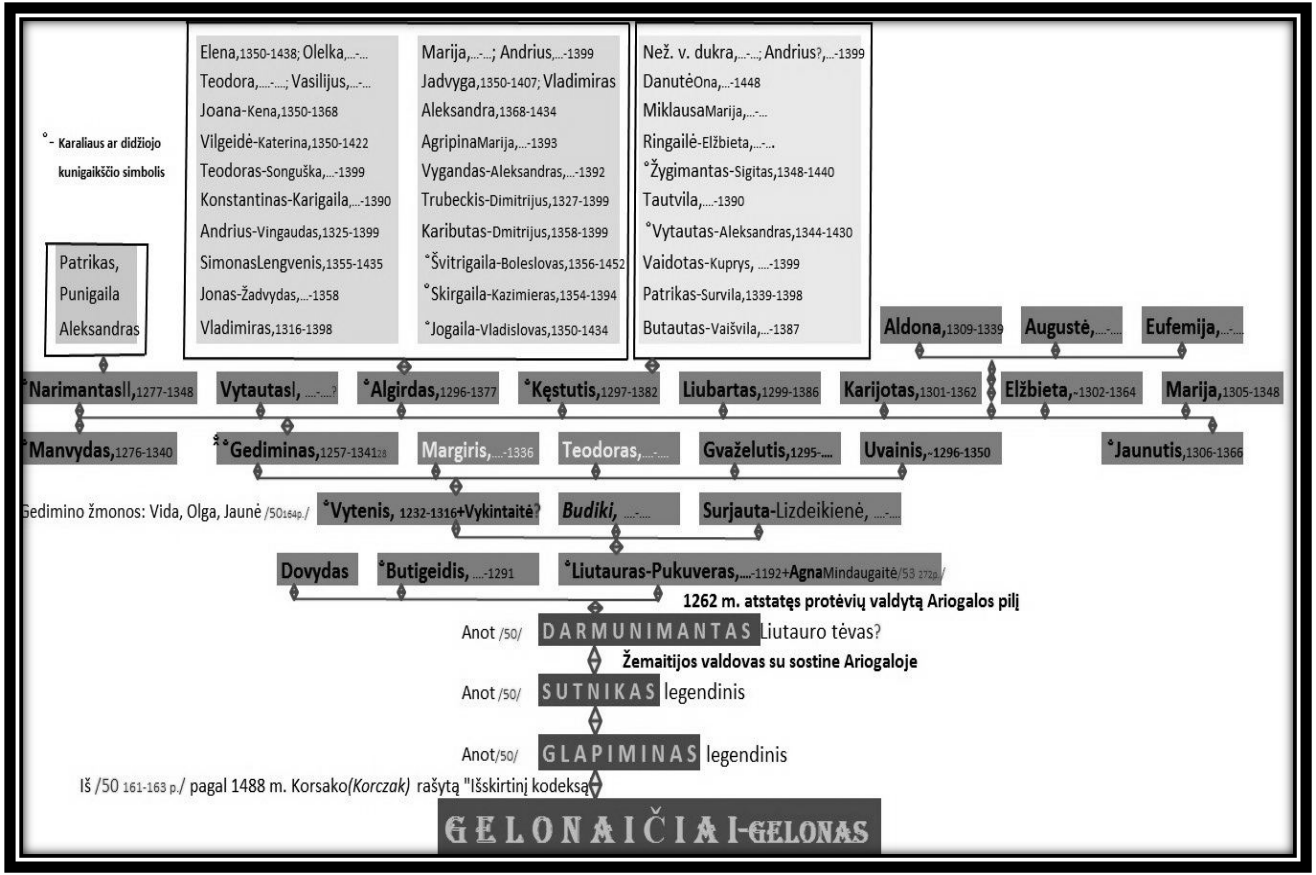

40 pav. Beveik legendinė Liutauraičių-Gediminaičių kilmė (genealoginė schema su komentarais)

Latviai priespaudą kentėjo,
Bet ne visi svetimėjo.[19,29]

Kryvičiai, kaip ir gudai,*
Suslavėjo visiškai.[82]

*dragovičiai, baltarusiai

Kuršiai, skalviai ir galindai
Giliai atmintyj belindi.[52,67]

Genocidu reik vadinti,
Aisčiai kaip buvo naikinti.[13,26]

Liutauras ir Vytenis

Nuo Liutauro* suklestėjo
Gedimino dinàstija.[13,19,53,62]

*=Butvydo, Pukuvero
33 ir **41 pav.**

Gėluvoj* jisai atstatė
Pilį, protėviai kur statė.[50,53]

*Prie Ariogalos 1262 m.

Mindaugaitė* – Liutaurienė[53,66]
Karalaitė – karalienė.*

*Agna Mindaugaitė – Vaišvilko sesuo
*karaliaus Liutauro žmona

Giminė didžiai garbinga,
Didikų genų jai nestinga.[50]

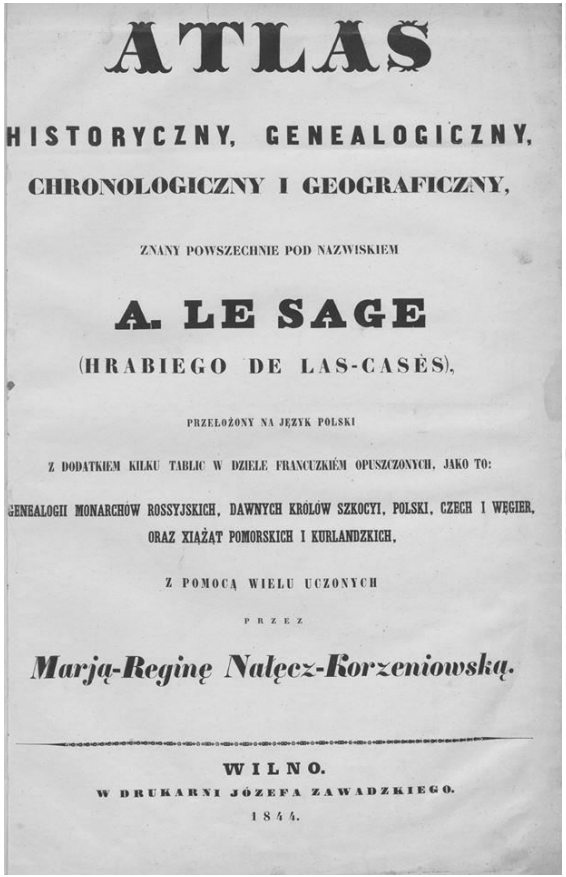

ATLAS

HISTORYCZNY, GENEALOGICZNY,

CHRONOLOGICZNY I GEOGRAFICZNY,

ZNANY POWSZECHNIE POD NAZWISKIEM

A. LE SAGE

(HRABIEGO DE LAS-CASÈS),

PRZEŁOŻONY NA JĘZYK POLSKI

Z DODATKIEM KILKU TABLIC W DZIELE FRANCUZKIEM OPUSZCZONYCH, JAKO TO:

GENEALOGII MONARCHOW ROSSYJSKICH, DAWNYCH KRÓLÓW SZKOCYI, POLSKI, CZECH I WĘGIER, ORAZ XIĄŻĄT POMORSKICH I KURLANDZKICH.

Z POMOCĄ WIELU UCZONYCH

PRZEZ

Marją-Reginę Nałęcz-Korzeniowską.

WILNO.

W DRUKARNI JÓZEFA ZAWADZKIEGO.

1844.

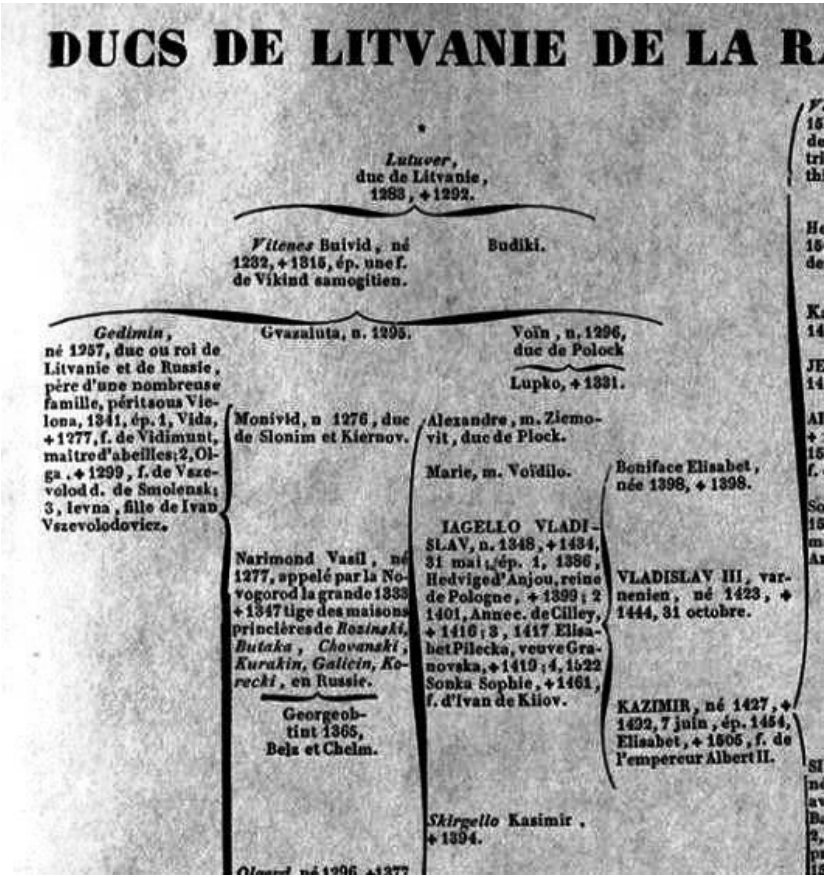

41 pav. Atlasas ir Liutauraičių genealoginės lentelės fragmentas

Piliakalnių* aibę valdė,
Priešų norus smarkiai šaldė.

*Žemaitijos + Bytautų-Karamzinų-Bradeliškių šalia Kernavės ir Maišiogalos Žiūr. **3 viršelių psl.**

Kai Vytenis* vadovavo,
Galvų kelt priešai negavo.[14,51,80]

*Liutauro ir Mindaugaitės sūnus

Jis atgavo Jotvingiją[13]
Ir Polocko karaliją.[35]

Sutarė jis su rygiečiais
Dėl kovos su livoniečiais.[52,35,75]

1298 m. sutartis su Rygiečiais

Daugiau kardu – nei gudrybe,
Darė priešams jis piktybių.[35,52,75]
Bet kažkam ir jis netiko,–
Daug priviso išdavikų.[45,51]

Draikas su Pinu, Svirtilas ir kt.

Kai Vytenis staiga žuvo,
Priešai kraštą tuoj užgriuvo.

1315 m.

Ir apgaule, ir jėga
Žemàičius puolė jie staiga.

42 pav. Kuršas, Žemgala ir Žemaitija su Lietuva. Livonijos žemėlapio fragmentas

Vytenis ir Gediminas,
Tų laikų yr atminimas.[19,52]

Gediminas*– Vytenio sūnus[31,50] 2016 m. buvo 700 m. nuo Gedimino valdymo pradžios

Gedimins* protu ir kardu
Stiprino Tėvynės vardą.[54,55,65]

Jis valstybę vėl atkūrė,[29,43,65,75]
Kokią Ringaudas sukūrė.

Su Dovydu* kartu jie veikė;[82]
Visus priešus lengvai lenkė.

Dovydas kada pražuvo*,
Algirdas tvirtas jau buvo.

++++

Pagraudės krašte yr gimę,
Pirmi vaikai Gedimino.[38]

Pilis Gedimino buvo,
Ten kur Jūros upė srūva.[3,55]

Ant Padievaičio kalnelio*[3,55]
Pilis švietė, lyg SAULELĖ.*

***Gedimino karvedys**

*1326 m.[82]

***43,** ir **46 pav.**

Karalius Gediminas

prie Kvėdarnos, Šilalės r.

*Padievaičio piliakalnis

*Saulė – senovės žemaičių simbolis

43 pav. Karalius Gediminas Vilniaus įkūrimo metinių medalyje. Dailininkė Kalinauskaitė L.

Kryžeiviai kai puldinėjo,
Atsitraukt iš ten reikėjo.

Prie Vilkijos Jaučakiai[45]
Dvarą priglaudė saugiai.

Antra pilis Gedimino[32,45]
Piliakalnį tą gaivino.

Sudargas čionai budėjo,
Dvarą šalimais turėjo.[45]

Manstas kraštą dar dabojo;
Kryžeiviams kailį vanojo.

Svarbiausioji* pilis buvo,
Kur Vilnelė srauni srūva.

Visą Lietuvą dabojo,
Nuo rytiečių ją gyniojo.

Rusų caru nors vadinos,
Rusai gudrumu* kėsinos.

Prieš 1329 m.

Žiūr. **49 pav.**

* Gedimino pilis – Vilniuje;
44 ir 45 pav.

*per žmoną Olgą ir per marčią Julijoną

44 pav. Gedimino pilies bokštas ant Gedimino kalno Vilniuje; pagal dailininką Juozą Kamarauską →

Imbarės piliakalnis prie Salantų ↑

45 pav. Gedimino kalnas Vilniuje su senovinės pilies griuvėsiais; pagal dailininką Pranciškų Smuglevičių ↓

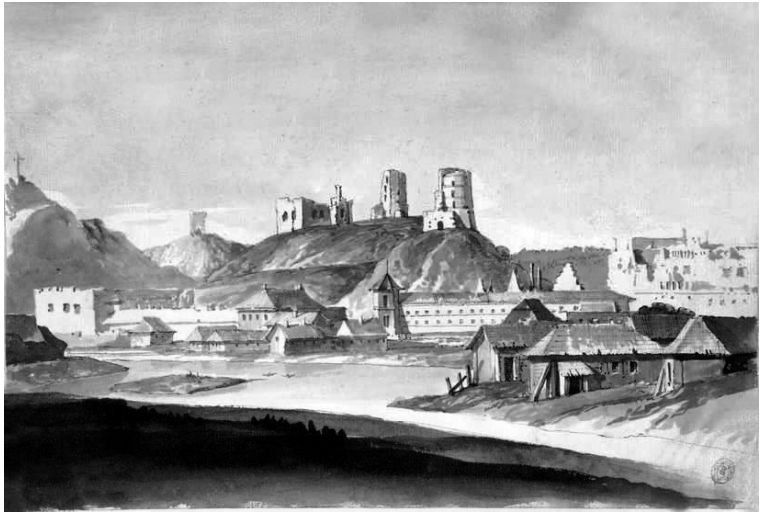

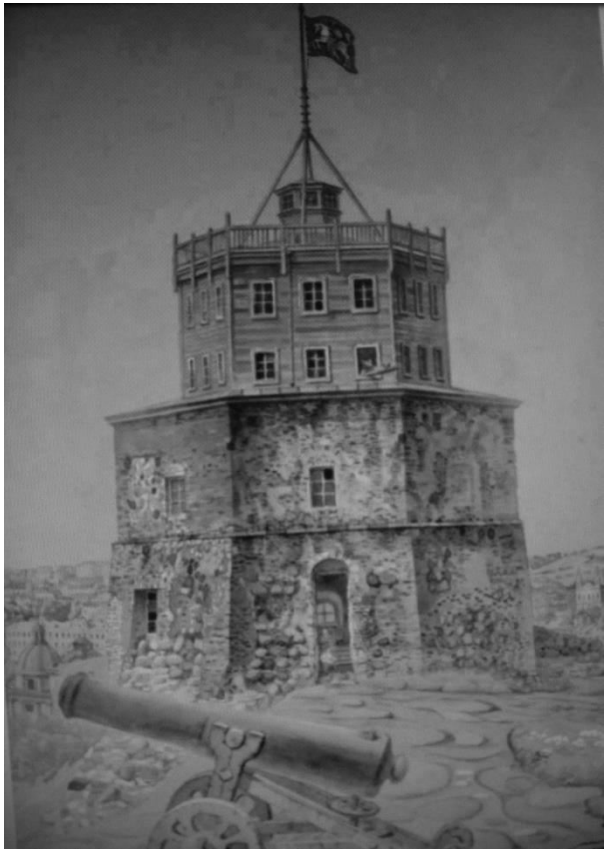

Gedimins rusėnus tramdė[52,53]
Ir mongolus vis palamdė.

Lenkų ponus muštravojo,
Tik Lokietką* patausojo.[52]

*Gedimino dukros Aldonos uošvį

++++
Daug vaikų jisai turėjo,
Visus svetur išlydėjo.[43,48]

Septyni sūnūs ir dukrelės[48,53]
Plėtė ribas mūs šalelės.

Kryžeivius kaltint gebėjo, [48,55]
Krikštą pats priimt žadėjo.[22,48]

Gudriai veikdams daug laimėjo –
Priešai siautėt negalėjo.[22,55]

Kryžeiviams nenusraminus,
Juosius ginklais pašokdino.*[31,53]

*mūšiai prie Žeimių ir Medininkų

Gedimins išminčius buvo,
Todėl kažkam irgi kliuvo.

46 pav. Prieštaringai vertinamas paminklas karaliui Gediminui Vilniuje

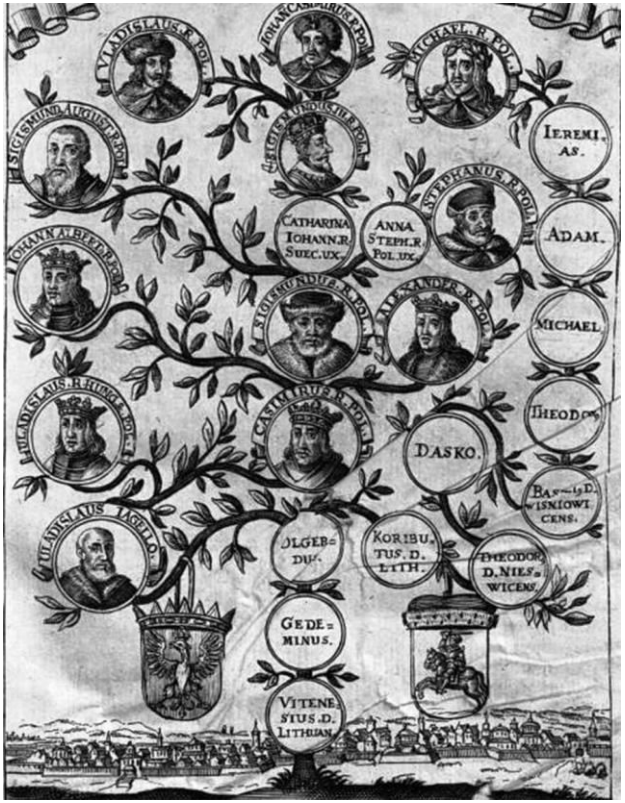

47 pav. Liutauraičiai – istoriškai žinomi Gedimino dinastijos pradininkai

Nors diplomatas didis buvo, [27,48, 54]
Nuo klastingos rankos žuvo. dėl planuoto krikšto

Naują legendą kurt reikėjo*, [19,79] *dabartiniams istorikams
Kai tiesą užmaskuot norėjo.

Margiris

Margiris, jojo* brolelis, – *Gedimino
Žymus karšuvių vadelis. [3,32,55]
Daug žemaičių jis subūrė, [32,55]
Kaip rakštis kryžeiviams dūrė.

Priešai jojo taip nekentę,
Vienąkart nutarę baigti.

Tuntus riterių suvarę,
Pilėnų pilį jie šturmavę. [82]

Jėgos gynėjų kai išseko,
Garbią žūtį rinktis teko. [32,55]

Tai garbiau juk, nei vergauti,
Priešui amžinai tarnauti.

Pilėnai. Pagal dailininką Aleksandrą Vitulskį

48 pav. Broliai – Lietuvos karaliai Kęstutis ir Algirdas Gediminaičiai[31]

Kęstutis su Algirdu **48 pav.**

Kęstutis – riteriškiausias;[82]
Iš visų jis padoriausias.[32,65,82]

Tvirtas rankas jis turėjo,
Gerą širdį paveldėjo;
O Birutę kai sutikęs,
Trakuos lizdą susisukęs.[29,43] ~1349 m.

Stiprią šeimą suriktavęs.[44]
Tvirtus vaikus sumeistravęs.

Mums Kęstutis su broleliu
Liek vienybės simbolėliai.[52,65,76]

Trisdešimt dvejus metus
Broliai gynė vis savus.[65,76]

++++

Kęstutis kryžiokus tramdė,[39,65]
Algirdas rytiečius lamdė.

Ir rūsėnai, ir mongolai
Saugojos Algirdo ronų.[65]

49 pav. Jaučakių piliakalnis (prie Vilkijos, Kauno r. sav.), ant kurio buvo II-ji Gedimino pilis [32]

Kęstutis Žemaičius jungė,[57,65]
Kryžeivius naikinti siundė.
Pats kryžiokus puldinėjo,
Tad jie kenkt menkiau galėjo.[39]

Net nelaisvėj atsidūręs,[39,65]
Naujus planus vis dar kūręs.

Jis Jogailos klastą juto,
Bet sūnaus* valiai pakluso.[44,65]

*Vytauto

Tai pražudė garbingiausią,[44,57,64]
Valdovą riteriškiausą.[29,65,75]

Per klastingąjį Jogailą,
Didžiavyris žuvo – gaila.[64,65]

Klasta suėmęs, įsakė nužudyti[65]

Jogaila **50 pav.**

Jogaila – mamos* sūnelis
Tapo lenkų karalėliu.[13,43,65]

*Julijonos

Su kryžeiviais susidėjęs,
Niekšybes daryt pradėjęs.[44,65]

Sutartys su kryžiuočiais prieš Kęstutį

50 pav. Jogailos belaisviai: Kęstutis ir Vytautas. Pagal dailininą Gersoną V.

Kęstutį jis tada pražudė
Ir Vytautui smarkiai kliudė.[44,65]

Nemokėjo jis skaityti
Anei rašto parašyti.[79]
Bet vis vien jis lenkams tiko;
Jiems, kaip šiaudas tada liko.[79]

Su lenkais susgiminiavęs,[79]
Lietuvius lenkint pagavęs.[21,30]

Po Krėvos sutarties, 1385 m.

Bajoriją apnaikinęs,
Svetimšalių prisodinęs.[19,44]

Vytautas jį vos įveikęs,
Nors nesmarkiai ir tepeikęs.[44]

Vytautas Didysis **51 pav.**

Vytautas – Kęsto* sūnelis,[27,29,43]
Jauns – Jogailos jis draugelis.[74,79]

*karaliaus Kęstučio

Pusbroliu taip pastikėjo,[30]
Kad ir tėvą pražiūrėjo.

51 pav. Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas; Grybo V. skulptūta ir Vytautas Didysis Žalgirio mūšyje; fragmentas iš dailininko Matiekos J. paveikslo

Kailį sveiką vos išnešęs,
Kryžeivių pagalbos pasiprašęs.[16,43]

Pas kryžiokus atsidūręs
Baisų kerštą broliui* kūręs.[29,39]

*pusbroliui Jogailai

Gudriai veikti jis turėjo,
Pats gerai kol sustiprėjo.[76]

Vytauts didis, išmintingas,
Labai suktas, bet galingas.[30,74]

Troško žemaičius valdyti
Papročių net nepaisyti*.

*Valdovu tapti turėjo jauniausias karaliaus sūnus[65]

Pritarimo nesulaukęs
Pyktį ant žemaičių laikęs.

Tramdyti slavus kai turėjo,
Žemaičius vėlei jis uždėjo.[14,30]

atsimetusius po Vorkslos mūšio kryžiuočiams Racionžo sutartimi

Nors trumpam ir užvaltyti,*
Priešų stengės neklausyti.[14]

*žemaičiai kryžiuočių

52pav. Vytauto laikų LDK

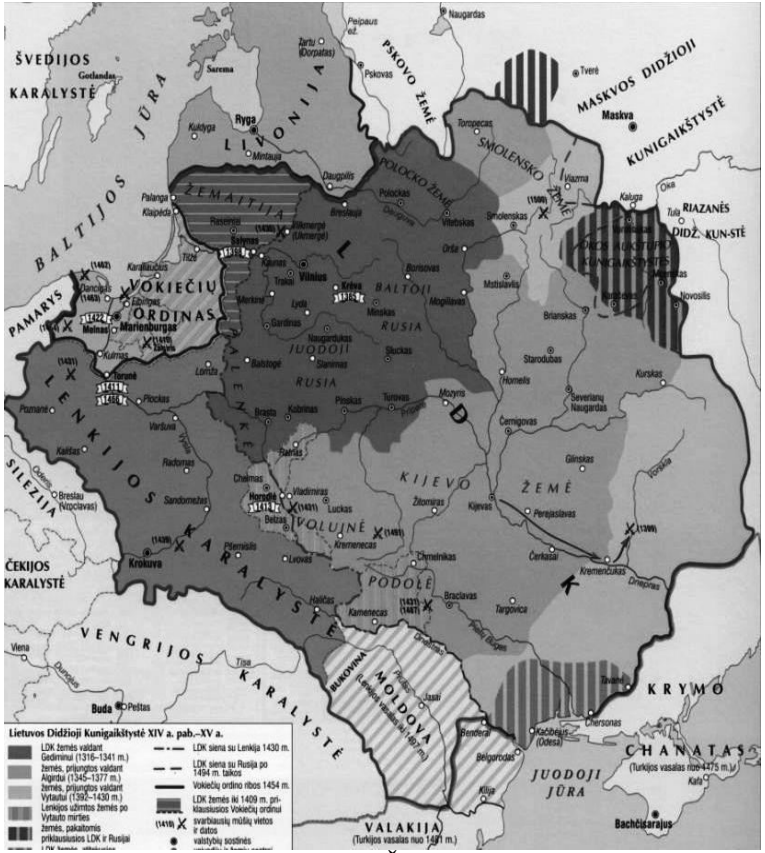

53 pav. LDK XIV-XV. a. – Žemaitija iki Lenkijos !

Vytautas kai sustiprėjo,
Žemaičius atgaut norėjo.[30,74]

Totorius jis taikiai tramdė,
Napaklusnius skaudžiai lamdė.[9]

Kartą nors ir pralaimėjo,
Viršų vis ant jų turėjo.

Jis kraštus tuos vėl užvaldė,
Katruos protėviai mūs valdė.[72,76]
Jūras tas pačias sujungė,
Kurias aisčiai seniau jungė.[72]

Tikras buvo jis žemaitis –
Gedimino anūkaitis.[30]

Iš kryžeivių pasimokęs,
Griunvalde* juosius pranokęs.

Vytautas nors ir klastingas,
Didžiai buvo išmintingas.[30,74]

1292 m.

Vorsklos mūšis, 1398-08-12

Tarp Baltijos ir Juodosios jūrų

Žiūr. **15 pav.**

*Žalgirio mūšyje

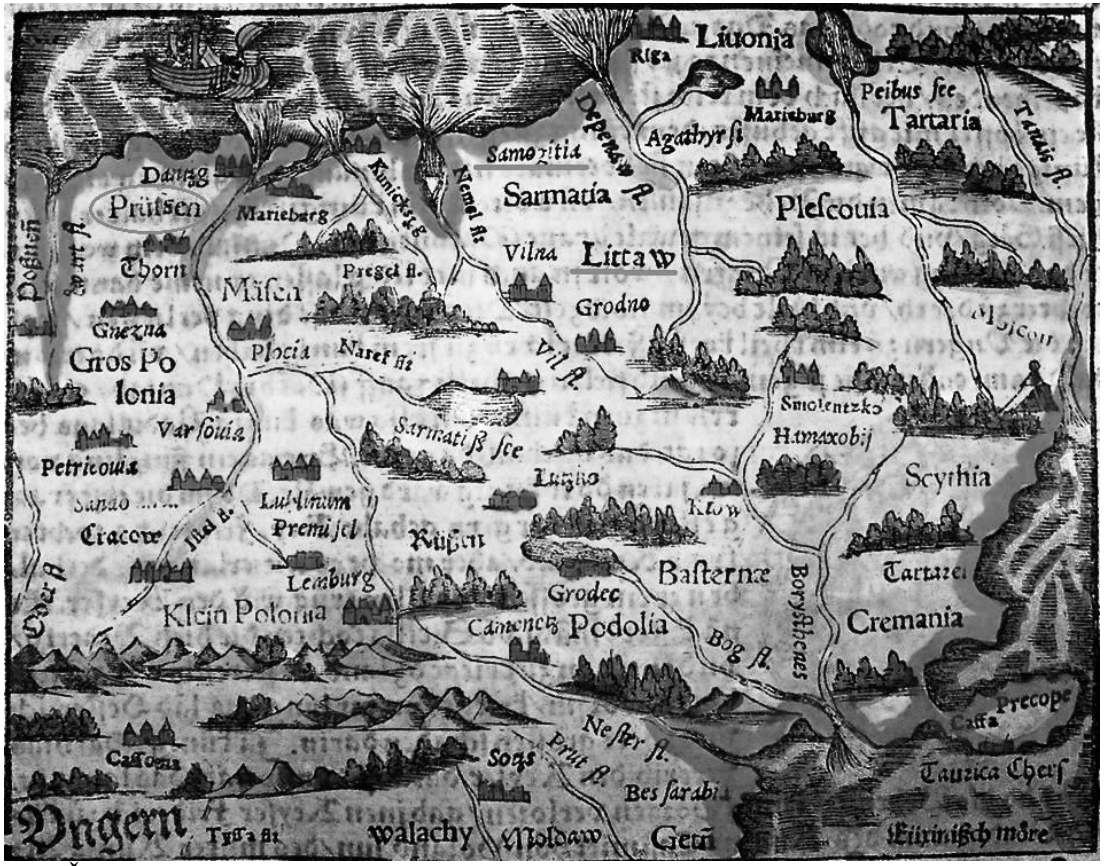

54 pav. Žemaitija „Samogitia“ ir Lietuva „Littaw“ Miunsterio žemėlapyje „Polen DETAIL“

Karūną jis užsitarnavo, — ją skyrė Romos imperijos
Bet lenkai jį vėl apgavo.[79] — imperatoriaus Zigmantas

Ar tik apgavo, ar daugiau,
Giesmėj aš to nepasakiau.

Tikrai ne viską žinom dar,
Gal net nesakome dabar:
Koks buvo Vytauts Kęstutaitis,
Ką darė jam jo giminaitis.[53]

Globojo jį kilni motutė, — karalienė Birutė
Išgelbėjo žmona Onutė;[52]; — Dausprungaičių ainė (Jono Algimantaičio anūkė)
Kantri Onutė nutylėjo,
Kas jai galbūt labai skaudėjo[48,53*]. — *Užuominų šaltiniai

Trakų pilis – buvusi viena iš keleto Vytauto rezidencijų

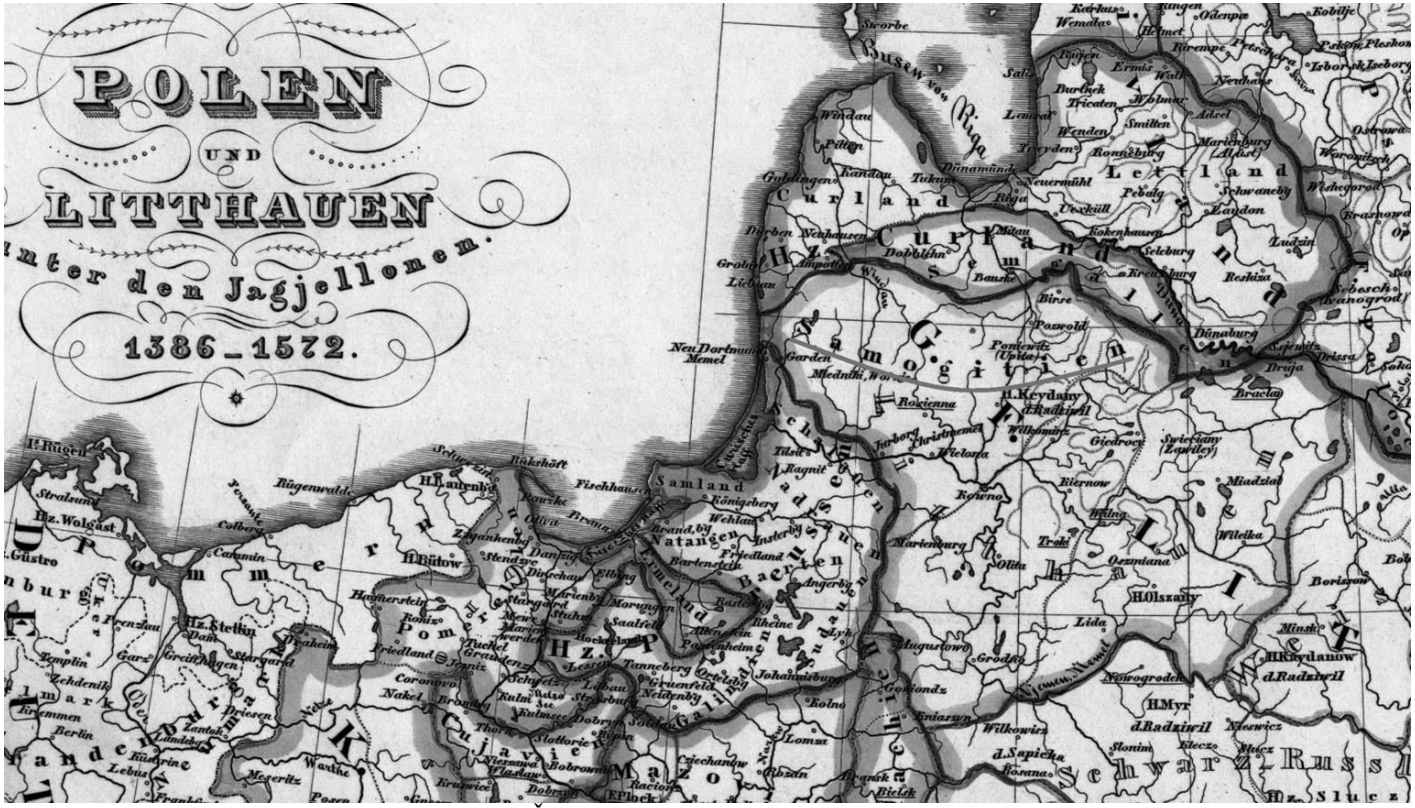

55 pav. Žemaitija Jogailaičių valdymo laiku

Užbaigimas

Esmių esmė, tikiuos, pagauta;
Styga jautriausia tuo užgauta.

Virpės jinai, gal, pamažu,
Jei nesustos, tai bus šaunu.

Apdainuotieji laikai,
Žinomi buvo menkai.

Kas legendom daug ką laikė,
Kas saviems tikslams pritaikė.

Čia išgirdus šį tą naujo,
Pasidomėt vertės iš naujo.

Linkiu to aš iš širdies,
O jaunimui – išminties.

Už mintis čia išsakytas
Ir raštu dar užrašytas
Prie kryžaus manęs nekalkit,
Ir į miltus nesumalkit.

……

Vydūnas – tautos simbolis

56 pav. Kuršo ir Žemaitijos robos! 1659 m. iš N. Sanson d`Abbeville atlaso, Paryžius 1664-1667 m.

Ąžuolėliai mūsų brangūs
Kelkit šakas į padangę.

Kelkit ir žemaičių kraštą,
Kad galybės neprarastų.

Kelkit dzūkus ir aukštaičius,
Kaip ir kitus lietuvaičius.

Tauta būsim gyvybinga,
Tik jei liksime vieninga.

Pirmieji 2 dvieiliai iš žemaičių dainos

Vekiuonos piliakalnis

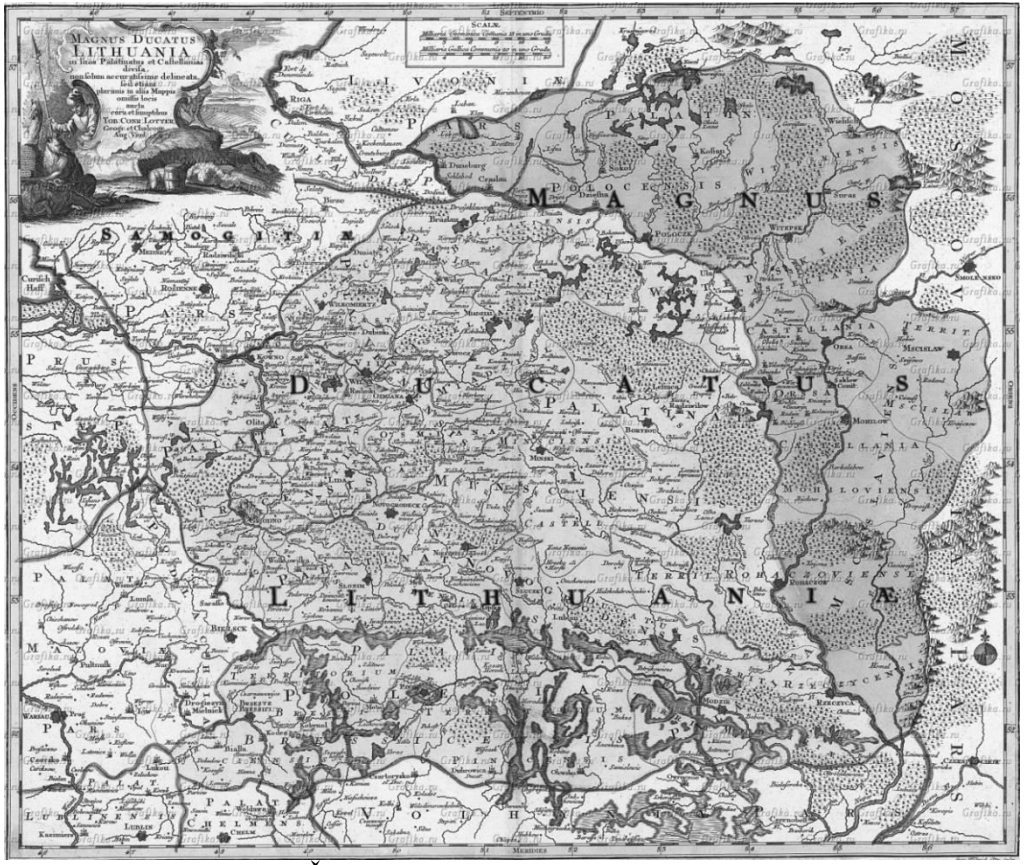

57 pav. Žemaitija (Samogitiae) ir LDK 1780 !!!

Literatūra :

1. Aisčių dvasinės tapatybės beieškant. Ažušiliai, 2017.
2. Alicia McDermott, Researchers Get Closer to Finding the Origins of the Enigmatic Guanches. Ancient Origins Reconstructing the story of Humanity`s past, 9 OCTOBER, 2017.
3. Almonaitis V., Almonaitienė J., Karšuva 2. Kaunas, 2006.
4. Bae Ch. J., Douka K., Petraglia M. D., On the origin of modern humans: Asian perspectives. Science, 2017; 358 (6368): eaai9067 DOI: 10.1126/science.aai9067
5. Baranauskas T., Lietuvos valstybės ištakos. Vilnius, 2000.
6. Baranauskas T., Baranauskienė I., Viduramžių Lietuvos viešpačiai. Vilnius, 2014.
7. Basalykas A., Bieliukas K., Chomskis V. ir kt., Lietuvos TSR fizinė geografija. I t. Vilnius, 1958.
8. Basanavičius J., Rinktiniai raštai. Vilnius, 1970.
9. Batūra R., Lietuva tautų kovoje prieš Aukso Ordą., Vilnius, 1975.
10. Birth of an Empire: Territorial expansion of Lithuania 1219 – 1352 https://laiqua-lasse.deviantart.com/art/Birth-of-an-Empire-119994847
11. Brain Fagan, The Long Summer: How Climate Changed Civilization. „Eugrimas“, 2004.
12. Bučys A., Lietuvių karaliai ir Lietuvos karalystė de jure ir de facto Viduramžių Europoje. Vaga. Vilnius, 2018.
13. Budreckis A., An introduction to the history of Lithuania. Boston, 1984.
14. Butrimas A., Žemaitijos istorijos ir kultūros ypatumai. Žemaičių Žemė, 2001, Nr. 1.
15. Catt, J. A. et al. "Quaternary: Ice Sheets and their Legacy". In Brenchley, P. J.; Rawson, P. F. The Geology of England and Wales (2nd ed.). London. The Geological Society, 2006.
16. Daugirdaitė-Sruogienė V., Lietuvos istorija. Vilnius, 1991.
17. Daukantas S., Būdas senovės lietuvių kalnėnų ir žemaičių. Vilnius, 1988.
18. Daukantas S., Darbai senųjų lietuvių ir žemaičių. Vilnius, 1976. Pagal “Darbay senuju Lituwiu yr Zemaycziu”. 1822.
19. Daukantas S., Istorija Žemaitiška [I]. Vilnius, 1995.
20. Dubonis A., 1219-ieji metai: kunigaikščių valdymas. Iš: Orbis Lituaniae, www.ldkistorija.lt
21. Gedgaudas Č., Mūsų praeities beieškant. Kaunas, 2018.
22. Gedimino laiškai (parengė Pašuta V. ir Štal I.). Vilnius, 1966.
23. Gerardas Merkatorius ir Lietuvos topografiniai matavimai. Trakai, 2012.

58 pav. Moll H., POLAND & LITHUANIA. 1701 m. antikinis originalus žemėlapis, vario raižinys

24. Giedroyć M., The Rulers of Thirteenth-Century Lithuania: a search for the origins of Grand Duke Traidenis and his Kin. Oxford Slavonic Papers, New Series, Vol. XVII. 1984.
25. Gimbutas M., The Balts. London; New York, 1963.
26. Grigas R., Lietuvių tautos išlikimo drama. Vilnius, 2014.
27. Gudavičius E., Lietuvos istorija nuo seniausių laikų iki 1569 metų. Vilnius, 1999.
28. Gudavičius E., Mindaugas. Kn. „Iš kur atėjome“, Kaunas, 1988.
29. Ivinskis Z., Lietuvos istorija iki Vytauto Didžiojo mirties. Vilnius, 1991.
30. Ivinskis Z., Vytauto jaunystė ir jo veikimas iki 1392 m. Kn. „Vytautas Didysis“. Vilnius, 1988.
31. Jankauskas B., Dainuojamoji senovės istorija. Aisčių: Žemaitijos ir Lietuvos. Kaunas, 2016.
32. Jankauskas B., Istorijos fragmentai. Aisčiai pervadinti Baltais. Publikacijos. Kaunas, 2017 ir Jankauskas B. Slaptoji Lietuvos istorija. Obuolys, 2018.
33. Jankauskas B., Vorutos pilies paieška. Kur ji galėjo būti? Voruta, 2018 Nr. 10 (852).
34. Jovaiša E., Aisčiai. Kilmė. Vilnius, 2012.
35. Jučas M., Lukšaitė I., Merkys V., Lietuvos istorija nuo seniausių laikų iki 1917 metų. Vilnius, 1988.
36. Jurginis J., A. Kojelavičiaus “Lietuvos istorija” ir jos reikšmė. Pratarmė. Vilnius, 1988.
37. Jurginis J., Žuvusios tautos pagerbimas. Įžangos žodis Šneidereito O. kn.“Prūsai“. Vilnius, 1989.
38. Kislych E., Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo atminties papėdėje. Voruta, 2011, Nr. 20 (734).
39. Kučinskas A., Kęstutis. Vilnius, 1988.
40. Kurtinaitis A., Tautos kelionė. Alytus, 2011.
41. Lasickis J., Apie žemaičių dievus. Vilnius, 1969.
42. Latvis H., Vartbergė H., Livonijos kronikos. Vilnius, 1991.
43. Lietuvos istorija (red. A. Šapoka), Kaunas, 1936. Fotografuotinis leidimas – Vilnius, 1990.
44. Lietuvos metraštis Bychovco kronika. Vilnius, 1971.
45. Lipovka J., News (LT) - Žemaitų metraštis. Hidden Past. http://lipovka.com/news/
46. Lithuania History 366-1430 year. Pirmoji knyga. 2006. http://www.angelfire.com/planet/lithuania2006/
47. Magocsi P. R., A History of Ukraine. University of Toronto Press, Toronto, Buffalo, London. 1996.
48. Maironis, Raštai, III tomas. Vilnius, 1992.
49. Miltakis E., Durbės mūšio interpretavimo tradicija Livonijos ir Prūsijos istoriniuose šaltiniuose. Acta historica universitatis Klaipedensis, Vol. 22. 2011.

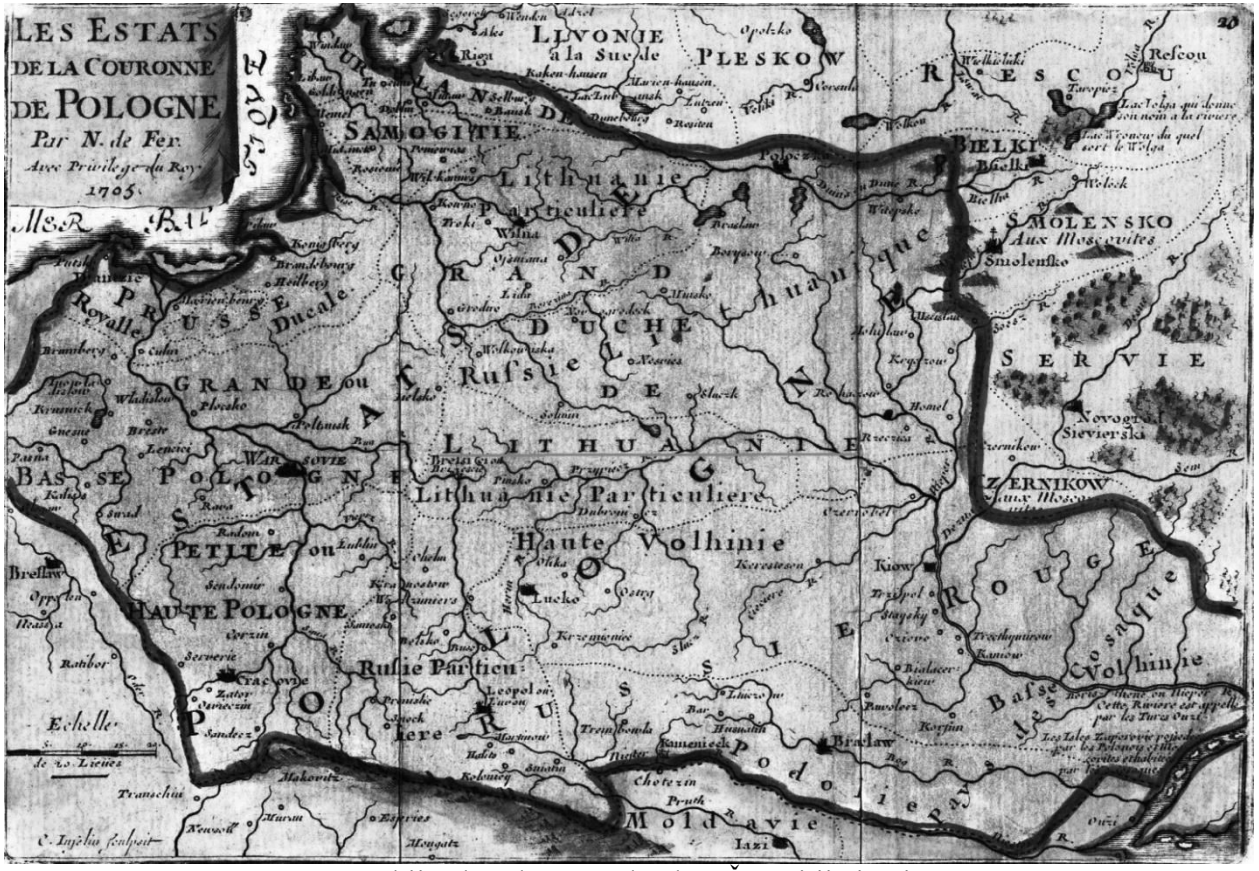

59 pav. Lenkijos karalystės valstybės Žemaitija ir Lietuva 1705 m.

50. Narbutas T., Lietuvių tautos istorija. Lietuvos mitologija, 1 t., Vilnius, Mintis, 1992.
51. Narbutas T., Lietuvių tautos istorija, 2 t. Vilnius, 1995.
52. Narbutas T., Lietuvių tautos istorija, 3 t. Vilnius, 1994.
53. Narbutas T., Lietuvių tautos istorija, 4 t. Vilnius, 1997.
54. Nikžentaitis A., Gediminas. Kn. „Iš kur atėjome“. Kaunas, 1988.
55. Nikžentaitis A., Gediminas. Vilnius, 1989.
56. Nikžentaitis A., Kelios pastabos dėl Teodoro Narbuto XIII a. – XV a. pirmosis pusės Lietuvos istorijos sampratos. Kn. „Narbutas T., Lietuvių tautos istorija, 4 t.“, Vilnius, Mintis, 1997.
57. Nikžentaitis A., Kęstutis. Kn. „Iš kur atėjome“. Kaunas, 1988.
58. Nikžentaitis A., Žemaičių kunigaikščiai. Kn. „Žemaičių praeitis, 2“. Vilnius, 1993.
59. Norkūnas A., Aisčiai XXV a. pr. m. e. - VIII a. m. e. Vilnius, 1994.
60. Pabrėža J., Žemaičių kalba ir rašyba. Mokslo monografija. Šiauliai, 1917.
61. Pakarklis P., Kryžiuočių valstybės santvarkos bruožai, Kaunas, 1948
62. Pašuta Vl., Lietuvos valstybės susidarymas. Vertimas iš: Vl. T. Pašuto “Obrazovanie Litovskogo gosudarstva”. Moskva, 1959. Vilnius, 1971.
63. Petrauskas R., Užmirštas karalius: Mindaugas LDK visuomenės savimonėje XIV a. pabaigoje - XVI a. Kn. „Mindaugas karalius“, Vilnius, 2008.
64. Pficeris J., Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas kaip politikas. Vilnius, 1989.
65. Pichel Ch. L. T., Žemaitija. Kaunas, 1991.
66. Pretorijus M., Prūsijos įdomybės, arba Prūsijos regykla. Pirmas tomas. Vilnius, 1999. Pagal „Prussia uetus, Auctore M. Matih: Pretorio, Memel: 1681.“
67. Pretorijus M., Prūsijos įdomybės, arba Prūsijos regykla. Antras tomas. Vilnius, 2004. Pagal „Prussia uetus, Auctore M. Matih: Pretorio, Memel: 1681.“
68. Prušinskas K., Žemaičių kunigaikščiai. Vykintas. „Žemaičių Žemė" 2001 m. Nr. 1.
69. Remeikis A., Gardino imperija – Gardarikė (pagal Statkutę de Rosales ir M. Gimbutienę). Lietuvos Aidas, 2017-06-11.
70. Sinkus S., Žvaigždėta Lietuva. Utena, 2002.
71. Skliutauskas J., Prie Suleimano sosto. Vilnius, 1989.
72. Statkutė de Rosales J., Europos šaknys ir mes lietuviai. Vilnius, 2011.
73. Stryjkowski M., Kronika Polska, Litewska, Zmodzka i wszystkiej Rusi. Karaliaučius, 1582.
74. Sužiedėlis S., Vytauto vaidmuo Lietuvos kristianizacijoj. Kn. „Vytautas Didysis“. Vilnius, 1988.

60 pav. Ar būta kas nors panašaus? Ar tai klastotė? Kieno? Koks tikslas?

75. Šapoka A., Lietuva iki Vytauto. Kn. „Vytautas Didysis“. Vilnius, 1988.

76. Šapoka A., Vytauto vieta mūsų istorijoje. Kn. „Vytautas Didysis“. Vilnius, 1988.
77. Šliupas J., Lietuvių tauta senovėje ir šiądien. Plymouth, 1904.
78. Šeimys J., Egiptas, skitai, lietuviai runomis. Marijampolė, 2006.
79. Šležas P., Vytauto santykiai su Lenkija. Kn. „Vytautas Didysis“. Vilnius,1988.
80. Šneidereitas O., Prūsai. Vilnius, 1989.
81. Velykis G., Palemono legendų keliais. www.Lietuvos.net
82. Vijūkas-Kojelavičius A., Lietuvos istorija. Vilnius, 1989.
83. Voldemaras A., La Lithuanie et ses problemes. T. 1. Lithuanie et l`Allemagne. Lille-Paris. 1883.
84. Zubinas, R., Praeitis ir ateitis. Kaunas, 2015.
85. Вернадский Г., Древняя Русь. Изд.: «Аграф», «ЛЕАН» 1943 (2004). Электронная библиотека RoyalLib.Com, 2010-2018.
86. Гумилев Л. Н., Древняя Русь и Великая степь. Москва, Мысль, 1989.

Stumbras – mūsų miškų galiūnas

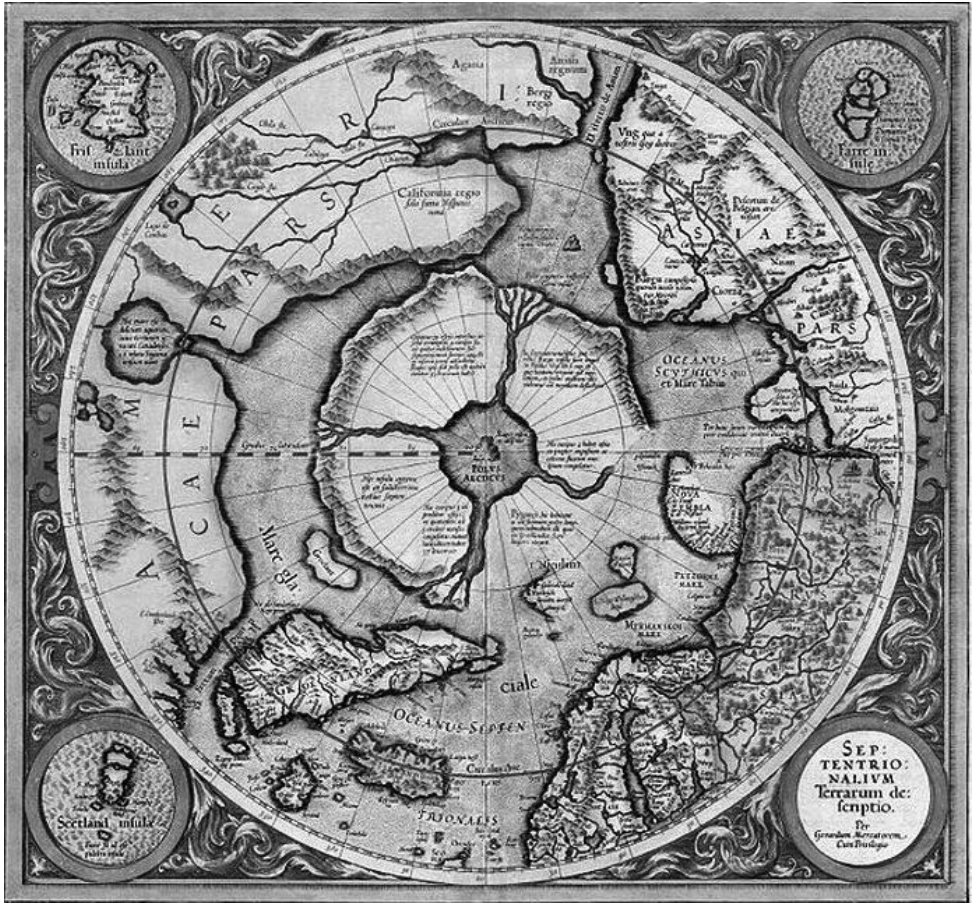

61 pav. Arktika be ledo – pagal Platoną
Arkties žemynas *Gerardo Merkatoriaus 1565 m. žemėlapyje* iš Christos A. Djonis Legendinė Hiperborėja ir senovės graikai

62 pav. Ateities kaimo žemaičio vizija

GIESMĖ AISČIAMS
Rimuota istorijos santrauka

Santrauka

Knygelėje apdainuojama senovės aisčių: žemaičių, lietuvių, kuršių, prūsų ir kt. istorija. Beveik kiekvienas teiginys yra paimtas iš skaičiais nurodytų literatūros šaltinių. Rinkausi tokius šaltinius, kurie man atrodė teisingiausi.

CANTICLE for the AISTIANS
A rhymed summary of the story

Summary

The booklet sings the history of ancient Aistians: Samogitians, Lithuanians, Curronians, Prussians and others. Almost every statement is taken from the reference list and indicated by numbers. I chose the appropriate sources, which seems to me fairest of all.

ОДА АЙСТИЯМ
Рифмованное краткое изложение истории

Резюме

В буклете воспевается древняя история айстиян: жемайтов, литовцев, курш, пруссаков и др. Каждое утверждение взято из цифром указанных источников литературы. Выбраны источники, которыие мне кажутся самыми справедливыми.

Autoriaus knygos

GIESMĖ AISČIAMS
Eiliuota istorijos santrauka
Benediktas Jankauskas, Kaunas, 2019
– 123 psl., 49 žemėlapiai ar jų fragmentai,
52 iliustracijos ir 6 genealoginės schemos

ISBN 978-609-475-470-8

Benediktas Jankauskas
GIESMĖ AISČIAMS Eiliuota istorijos santrauka

Autoriaus knygos